

JAKOV MAESTRO — SARAJEVO:

Ahad Haam kao književnik

Hebrejska književnost ima mnogo zasluga za jačanje nacionalne ideje, širenje i produbljivanje cijionske misli i uspjehe postignute u Palestini. Nije čudo, da je svaki važniji datum u privatnom životu jednoga književnika istodobno slavje cijeloga naroda. Od 50-godišnjice Bjaličkove slavio je jevrejski narod mnogo književnih jubileja, pompozno ili skromnije, već prema popularnosti, koju svečar uživa, i njegovom značenju u novohebrejskoj književnosti.

Od svih tih jubileja najznačajniji je onaj, što ga ovih dana slavimo: sedamdesetogodišnjica Ahađ Haama. O tom se čovjeku može različito govoriti i sa više strana osvjetliti njegov rad i značaj. Bio je prvi i najkonzekventniji ideolog kulturnog cijonizma, praktičar iz prvih redova Hoveve Cijona, osnivač i vođa reda B'ne Moše, te konačno — ali ne po važnosti posljednje — publicista i književnik. Sve ono što danas znači ime Ahađ Haama i što je decenijama značilo u hebrejskoj književnosti i javnom životu, zahvaljujemo njegovim publicističkim člancima i esejima. Ne škodi što se sam smatrao u prvo vrijeme gostom u hramu književnosti i kao takav potpisivao i skromnim pseudonimom. Ovaj gost je naskoro bio rado viđen u svim boljim hebrejskim revijama i listovima i naskoro stvorio svoj organ »Hašiloah«.

Rošhodes Adara 5649.—1889. god. pojavio se u »Hamelic«-u njegov prvi članak: »Lo ze hadereh!« (Nije ovo put) — i od onda je Ahađ Haam decenijama bio najvažniji hebrejski pisac. Imade u hebrejskoj književnosti pisaca, koji su kvantitativno dali mnogo više od Ahađ Haama. Ipak njihovo značenje i uticaj daleko zaostaje za njegovim. Zašto? Ahađ Haam nije nikada pisao samo da ispuni stupce, da sebe ili druge zabavi. Poput jevrejskih profeta koji su nerado govorili, a morali su se javljati narodu kad su mu imali šta da kažu, — javljao se Ahađ Haam u većim razmacima po kojim člankom i opet usutio na neko vrijeme. I svaki takav članak bio je senzacija za sve, koji su se zanimali hebrejskom knjigom, događaj u našem životu. Svaka je rečenica pisana nekom pobožnošću — bihnilu urhimu — i stoga je svaki njegov članak savršena cjelina. Ahađ Haamu, čovjeku široke inteligencije sa velikom jevrejskom i općom naobrazbom, potpunom Jevreju i cjelovitom Evropeju u skladnoj harmoniji — nijedna pojava ili događaj u jevrejskom svijetu ne bijahu tuđi. Svojom željeznom logikom analizirao je struje u Jevrejstvu u 19. stoljeću, počevši od asimilacije preko haskale i cijonizma, pratio početak i razvitak mnogih književnih pokreta, davao pobude nekim književnim preduzećima (potreba jevrejske enciklopedije!), uzimao živa učesća u svim književnim i jezičnim debatama, pratio ekonomsko i kulturno stanje Jevreja u galutskim zemljama, i sa još većim interesom sve što se događja i zbiva u Palestini. Ovako raznolikog sadržaja su njegovi članci, skupljeni u četiri knjige pod naslovom: »Al pa šar at d'rahim« (Na raskršću). Bolji naslov nije im mogao dati, jer svi su ti članci slika onoga raskršćanoga doba naše galutske istorije, kad smo stajali na raskršću. Tada u drugoj polovini 19. st. na jednoj strani stajali su Jevreji, koji su takovi ostajali, otkinuti od realnosti i Jevreji, koji su htjeli biti samo ljudi. Ahađ Haam je odbacio Gordonovu formulu: »Budi vani čovjek — a kotkuće Jevrej« i u književnosti je nastojao da radi na spajanju svega najboljega u čitavom historijskom razvitku našega naroda, sa svim što je bitno u opće čovječanskoj kulturi.

Koliko god su svi članci različiti po sadržaju, jedan im je duh i jedan stil. Svi oni sačinjavaju jedan zaokružen sistem, pa katkada zastajemo začudjeni, kako je od onoga slučajnoga i vremenskoga nastala cjelina, koja se ne klanja momentanoj aktuelnosti.

Siromašna je bila hebrejska literatura prije nastupa Ahađ Haama. Istina, bilo je i prije njega nekoliko jačih književnika, ali su se svi gubili među tolikim korovom. Uz Mendela,

Berdičevskoga i Frišmana iz onih dana, naročita je zasluga Ahađ Haama, da hebrejska literatura stoji danas na jednom uglednom nivou. Prvi je on naglasio, da »naša književnost sad više nema svoje pravo na život kao prije, kao prelaz u drugi svijet, već kao dio našega nutarnjega svijeta«. Zanimljivo je kod njega konstatirati, da se nije razvijao pišući u javnosti, nego da je zrio stupio u hebrejsku književnost, da se uvijek zadržati na svojoj visini.

Na jednom polju je Ahađ Haam neobično jak — na polju kritike. Kod kritikovanja ne šteti osobe, ne žali ideje. Ali je svaka njegova kritika dobronamjerna i objektivna; služi mladima, da lakše nadju svoj put, služi stvari, koju smatra korisnom po jevrejsku zajednicu.

Neobičan je uticaj Ahađ Haam vršio na mlađe književnike. Bio je učiteljem jedne cijele generacije mladih. Pomoću svog organa »Hašiloah« otkrio je mnoge nepoznate talente i uveo ih u salon hebrejske književnosti. I književnici sa velikim talentom (Fajerberg i dr.) bili su ponosni, kad su njihovi radovi bili primani u »Hašiloah«. Ahađ Haama se moglo slijepo slijediti ili oštro napadati; mimoći ga nije mogao nitko. Svijesno ili nesvijesno, htjeli oni to priznati ili ne, gotovo svi književnici — njegovi savremenici — od njega su štošta poprimili, kako je on rekao Bjalik u pjesmi, posvećenoj učitelju Ahađ Haamu. Njegov sud je uvijek autoritativan, njegovo mišljenje evandjelje za mnoge.

Kad govorimo o Ahađ Haamu kao književniku, posebno se moramo pozabaviti njegovim jezikom i stilom. Jezik mu je ogledalo hiljadugodišnjega razvitka, gladak je i sočan, discipliniran prirodnom naklonošću egzaltosti. Oslobodio se »biblizma«, koji su uveli Measim i poprimili sljedbenici haskala pokreta. Njegov je hebrejski jezik početak jedne nove hebrejske proze, koja se od onda stala lijepo da razvija. Njegov stil svijetli kao odsjev svih dragocjenosti prošlih vremena: jasnoća mišne, filozofska pregnantnost Tibonida, dialektička oštroumnost naših zakonodavaca (Ehrenpreis) sve je to skovano u vanrednu cjelinu. Izgladjuje svaku rečenicu prema misli, nijednu suvišnu riječ ne piše radi forme: ne odstupa od sadržaja radi uglednosti forme, ali ipak — koje li nedostizive forme!

Ahađ Haam već dugo šuti. Klatzkin veli, da je dobar znak za nj i za nas. Njegove su ideje međutim postale zajedničkim dobrom, koje različito ponavljaju njegovi učenici i prijašnji protivnici.

Ovako povučeni provodi sijedi jubilarac svoje dane u domu svom, u Erec Jisraelu, sretan gledajući, gdje mu se mnogi ideali ostvaruju. Šta da mu zaželimo prilikom njegove sedamdesetogodišnjice? Neka nam ga Bog poživi još dugo, da doživi potpunu obnovu svoga naroda.

En hador jiatom, keše Ahađ Haam šaruj betohol!

Sarajevo, krajem mjeseca jula 1925.

Jakov Maestro.

AHAD HAAM POSTAO JE ZAČASNI GRADJANIN TEL-AVIVA.

Jerusalem, 2. augusta (JTA). Uprava židovskoga grada Tel-Aviva izabrat će Ahađ Haama, židovskog mislioca i predstavnika duhovnoga cijonizma prigodom njegova 70. rođendana, koji pada na 5 augusta (25. aba) začasnim gradjaninom Tel-Aviva. Ahađ Haam, koji je rođen u Skviri (bivša gubernija Kovno) namjerava, da stalno ostane u Tel-Avivu.

Slušajte RADIO koncerte na SILVERTOWN aparatima. Upotrebljujte samo originalne ENGLLESKE TUDOR akumulatore Radio Silvertown. Sajmište 56. Telefon 23-60.

Biografija Ahađ Haama

Ahađ Haam, pravim imenom Ašer Cizburg, rođio se 17. aba 5616 (1856.) u Skviri (Kijevska gubernija). Otac mu je pripadao uglednoj, pobožnoj i bogatoj porodici. Sin je ponajprije odgojan u tradicionalnom smjeru, koji se bio ograničio na tradicijama vjersko znanstveni materijal i isključivao čak i učesće stranih jezika. Mlađi Ašer morao je tako potajice učiti rusku abukvu, 1868. preselila se porodica u selo Gušicu i ovdje je Ahađ Haam proživio 18 godina. Obogatilo je svoje znanje na području hebrejske književnosti i sa šesnaest godina slovio kao odličan poznavalac talmuda, biblije i ostale obilate židovske literature. Godine 1873. oženio se. 1878. došao je prvi puta u Odesu; ovdje su ga se djela ruskih znanstvenjaka toliko dojmila, te se odsele počeo da sprema za maturlalni ispit. U isto vrijeme javljao se misao, da podje u zapadnu Evropu, ondje studira na kojem univerzitetu. Jedno je vrijeme, sasvim kratko, boravio u Beču, ali se doskora povratio u svoje selo. Dugo dakako nije ostao u tom selu odijeljenom od velikoga svijeta. Težnja za znanjem odagnala ga je opet na zapad. U godinama 1883. i 1884. pokušao je ponovno u Berlinu, Breslau i Beču da dovrši svoj univerziteti studij dakako bez uspjeha. Vrativši se u Rusiju nastavio je opet da uči sam. Godine 1884. nastupa preokret u njegovu životu. Za svoja druga godišnja boravka u Odesi došao je u kontakt s udruženjem Hoveve Cijon, kojemu je na čelu bio dr. Leo Pinsker. Pridružio se tom udruženju i doskora dopro do vodećega položaja. Kad je konferencija u Katovicama stavila pokret Hibat Cijon na filantropsku osnovicu, stupio je Ahađ Haam u opoziciju protiv ove struje, pa okupio oko sebe malenu skupinu jednodušljenika sa svrhom, da pokret Hibat Cijon-a razviju u veliki, prema nutrašnjosti orijentirani pokret obnove židovskoga naroda. Ovaj brojem maleni krug nagonio je Ahađ Haama, da objavi svoje mišljenje o pokretu Hibat Cijona. I Ahađ Haam objavio je god. 1889. u časopisu »Hamelic« svoj članak »Lo ze hadereh!« (Nije ovo put), koji je postao čuven. Tu je Ahađ Haam prvi puta potpisao članak ovim svojim pseudonimom. U ovom je članku razložio Ahađ Haam, da se prije naseljavanja Zemlje mora da odgoji narod. Protiv ovoga članka i reda »Bne Moše«, koji je stvorio Ahađ Haam prema svojoj teoriji o duhovnoj regeneraciji, podigla se u taboru Hoveve Cijona žestoka opozicija, protiv koje je Ahađ Haam istupao u narednim svojim člancima. Godine 1881. posjetio je Ahađ Haam Palestinu, pa je nakon svojega povratka objavio dojmove u čuvenom članku »Istina iz Palestine« odštampanom također u »Hamelicu«. Godine 1893. posjetio je Ahađ Haam ponovno Palestinu i opet u javnosti iznio svoje dojmove. Uza sve to bavio se Ahađ Haam mnogo filozofskim studijem. 1896. počeo je izdavati časopis »Hašiloah«. U to vrijeme vodio je žestoku borbu protiv Herzlovoga pokreta političkoga cijonizma, jer po njegovom, Ahađ Haamovom, mišljenju politički cijonizam vidi samo vanjsku stranu židovskoga pitanja a ne njegovo duboko korijenje. Kad je izašao Herzlov »Altneuland« otklonio je Ahađ Haam tu knjigu kao nežidovsku i diktovanu od mehaničkoga poimanja židovskoga pitanja. 1900. posjetio je treći puta Palestinu. 1902. učestvovao je na općem kongresu ruskih cijonista u Minsku i održao predavanje o »Renesansi duha«. Godine 1903. i 1905., u godinama revolucije, bio je na kongresima za ravnopravnost Židova i vanredno se mnogo zalagao za tu ravnopravnost. 1905. objelodanio je u »Hašiloahu« pod naslovom »Vladavina razuma« članak o Majmonidesu, a 1907. u palestinskom časopisu »Haomer« članak »Došao je čas«, u kojem je uporitno tražio stvaranje duhovnoga centra u Palestini. 1908. preselio se Ahađ Haam u London. Ovdje je ostao sve do iza rata, pa se, pred nekoliko godina, preselio u Palestinu.

Ahađ Haam spada neosporno među najdublje mislioce židovskoga naroda. Naročito nije težnja za obnovom duha bila

Jedan jubilej

Oj ti moć laskanja, dokle se širiš ti kako su prostrane granice tvoje umiljate vlasti!

Don Quijote II, 18.

Nadošao je red i na Ahađ Haama, da ga se još za života slavi. Sedamdeset godina njegova života tome je prilika. Književnik, kojega se rad ispoljuje isključivo u esejima, sam je jednom prilikom naznačio, kako da se shvati jevrejski jubilej. Na Zapadu, u Evropi, jubilej znači spomen na prošle događaje, jevrejski jubilej znači slavu i pripravu za budućnost. »Oslobodjenje do onomad okovanih robova, koji izadjoše na slobodu. Prosudjivanje onoga, što je do sada učinjeno, a što nije, e da se neizvršeno u buduće izvrši.«

Ipak je teško da se zastane kod toga jubileja, i da ga se tek »jevrejski« slavlj. I uz opasnost laskanja, koja prijeti tim recima, van svake je sumnje, da pojava Ahađ Haama i za Jevreje sa Zapada imade toliko golemu važnost, da je se ne može da obidje konstatacijom o njenom bivanju, već je naprotiv potrebno, da je se obrazloži. U najmanju ruku treba da se tom prilikom podsjetimo, što nam je Ahađ Haam.

On i u najstvarnijim svojim razlaganjima barata naskroz apstraktnim pojmovima. Zašto? Jer mu je misaona logika najjača odlika. Imade još jedan razlog, a taj je, ako je moguće da se za nj tako veli, da je čovjek prožet svijetom predpostavaka i zaključaka talmudske literature, ponajviše one iz halahe. Agada mu je daleka. To je značajno za razumijevanje njegovoga čela i misaonosti. Ne znači to, da su njegovi zaključci uslovniji s onima iz talmudske nauke. I on je sin svojega doba. Na njegov su razvoj podjednako i najznamenitije djelovali veliki umnici Zapada onamo od Montaignea pa do Spencera. Zadnja faza njegovoga duševnog razvoja završena je racionalističkim evolucijonizmom. Treba da se odmah naglasi: Ahađ Haam u prvoj nam se svojoj tiskanoj stvari očitovao kao ličnost, koja se duševno već posvema us-

poljila, pa ne pozna dalnjeg razvitka — a ni nazatka — spram jednoč zauzetog duševnog opredjeljenja. To se može da shvati, ako se pomisli, da je stupio prvi puta pred javnost u dobu od trideset godina. Prema tome, snabdjeven s »tehnikom« strogoga talmudskog razlaganja on pristupa problemima iz svih oblasti kulturnoga života, razglaba ih, pa ih nakon toga opet sajednjuje u jednu cjelinu — tenor njegove filozofije: racionalistički evolucijonizam.

Doimlje se ponešto nastrano, što u njega nema nikada blage vedrine uravnoteženog čovjeka, a što bi se bar katkada moglo da pretpostavi kod pregnantnoga esejiste. Njegov smijehak oružje je protiv protivnika, on nišani i pogadja bez obzira (njegove kritike o prvim cijonističkim kongresima!). Kod njega nema radosti nad nečim postignutim, čita mu se izmedju redaka, kako zadovoljstvo zatamljuje. Uvijek na novo postavlja i razlaže svoje željezne zakone logike, neumoran i zaista velik u obrazlaganju životnih puteva i pojava. Ali ritam života ne odaju njegove riječi.

Je li to slabost filozofski nastrojenog čovjeka? Pod sigurno nije uzevši općenito. Međutim u rasudjivanju toga pitanja kod Ahađ Haama ne smije da se smetne s uma, da on za nas nije tek filozof, odnosno točnije, čovjek, koji je obrazložio jevrejski nacionalizam u njegovu duševnu kulturu, već i hebrejski pisac. Stvorio je novi hebrejski stil i moderni jezik svakdanjega izražavanja snagom svojega začudno jakog intelekta i silne tačnosti primjenjivanja. Nastaje pitanje: odakle njegov zamašaj za moderni hebrejski jezik, za jezik svakdanjice, ako je njegovo područje onaj magičarni svijet, što biva nošen na krilima mozgovnosti široke koncepcije njegove? Po činjenici, što on nije tek filozof i političar, već jezični stvaralac, koji crpe bogatstvo svoga jezika iz mišne, koji taj jezik ponovno oživljuje, njegovo je djelo dakle i filološko, pa bi njegovo djelovanje moralo prirodno da nadje nastavka i u drugim kulturno-literarnim područjima. Ali unatoč tome on nije literata. Njegov je svijet i suviše podređen

zakonima racionalnoga intelekta, a da bi mogao da dade zamaha neogramičenoj fantaziji Bogom nadarenoga umjetnika. Umjetničko stvaranje, literarni artizam njemu su strane pojave. On to i sam izražava kad veli, da mu je napisana riječ sredstvo, a nipošto cilj. Mjereći evropskim mjerilom započeli su pravim artizmom tek iza njega pjesnici: Bjalik, Černihovski, Šneur i drugi. Tek jedan suprotstavio mu se odmah: Berdičevski.

Berdičevski htio je da zagrabi, za razliku od njega, u puni život. Koliko je u tome uspio, stvar je za sebe. Međutim svakako je Ahađ Haamov antipod. Po naravi svoga bića, svome temperamentu i području svoga djelovanja, Berdičevski crpe svoju umjetničku intuiciju, daje izraz svojim djelima, prikupljajući folkloru svoga naroda u svim njegovim epohama. Za Ahađ Haama kao da i ne postoje narodni običaji i njegov život, naprosto zato, jer on ne zna, što bi s njima započeo. Unatoč priprostog imena »Jedan iz Naroda«, on se postavlja nad taj narod, da mu sudi, ali da ga i tumači. I ako »iz Naroda«, on ne osjeća strujanje života toga naroda. Pred njegovim duševnim okom neprestano niču problemi duševnoga svijeta, ljepota i ukus njemu su zakon, a ne boja i ton. U tome je razlika izmedju njega i Berdičevskoga primjera radi. Istina, Berdičevski htio je da bude artista, nepristrano rasudivši on u tome nije uspio. Ali on se nije sklanjao da veli svoju predodžbu o svijetu, pa i ako je bila naskroz protivna onoj od Ahađ Haama.

Shvativši ovako mjesto Ahađ Haama u hebrejskoj književnosti treba da se još promotri njegov stil. U prozirnosti i jasnoći nema mu premca u modernom hebrejskom jeziku. Ovdje on savršeno vlada sredstvima. Svaka misao izražena je u čistoj, prostoj rečenici. A ako je rečenica i raširena, a to nije ni loše, zbog slikovitosti koja je življa, ako rečenice nisu uvijek jednake, misao je izražena tolikom snagom, da ne gubi na jasnoći ni u tom slučaju. Sam mu je način deduktivan. Uz nekoliko argumenata što sadržaju premisu, on je odmah

...koja jasnije i snažnije izrečena nego u njega. Njegovi članci izšli su sakupljeni u četiri sveska pod naslovom »Al Haamšat derahim« (Na raskrsnici). »Jüdischer Verlag« u Berlinu izdao je njemački prijevod te kolekcije.

Izrael Zangwill

U nedjelju, dne 1. augusta umro je od upale pluća u 62. godini života pjesnik i židovski pregalac Izrael Zangwill. Pred kratko je vrijeme nervno obolio zbog premnogog rada i besanice, pa je morao na liječenje u jednu bolnicu u južnoj Engleskoj, gdje je potkraj obolio i od zapaljenja pluća.

Roditelji Izraela Zangwilla doseliše se u London iz litavskoga gradića Ribeniški, pa se nastaniše u East Endu, istočnoj, židovskoj četvrti Londona. Tu u East Endu rodio se Izrael Zangwill 24. februara 1864., pa mu bijaše određeno da bude pjesnik londonskog geta. Ali se on uzvinuo nad sputanost žetske tmarnosti, pa bio čovjekom, koji je u sebi združio židovski ponos i britansko slobodnjaštvo, borcem protiv tiranije i bespravnosti, zatočnikom duhovnoga napretka svega ljudstva, reprezentantom nove, uspravne, aktivne duhovnosti.

Veza je Izraela Zangwilla sa židovstvom bila jaka i duboka, pa je njegova kulturna i politička djelatnost bila posrijeprije upravljena na židovstvo. Borio se za pravo Židova u svakom pogledu, ali se naročito zalagao za pravo Židova na jednu domovinu. Kad se javio Teodor Herzl sa svojim pokretom političkoga i socijalno ekonomskoga cionizma pridružio mu se među prvima. Zangwill s mnogo oduševljenja i bio uspješnim propagatorom cionizma među žid. masama u Engleskoj i među najmjerodavnijim ličnostima engleske politike. Njegov govor u »Article-Clubu«, klubu najelegantnijega londonskoga društva, postao je historičan. Tu je prvi puta pred vodećim engleskim političarima razlagao ciljeve cionizma i predobio nekoliko od tih ljudi za ideju židovske države u Palestini. Bio je među onima, koji su Herzla uveli u londonsko društvo i pomogli mu, da položi osnov procionističkoj orijentaciji engleske politike.

Važan je bio Zangwillov utjecaj što je engleska vlada bila god. 1903. ponudila Cionističkoj Organizaciji Ugandu da se ondje izgradi židovska država. Sedmi je cionistički kongres, kako je poznato, odbio tu ponudu naglasivši da je Palestina centralna i osnovna tačka cionizma i da bez nje pokret gubi nacionalno duhovnu sadržinu. Zangwillovo je poimanje pokreta za rješenje židovskoga pitanja bilo drugačije. Čitavu je stvar shvaćao, začudo, tako, da mu Palestina nije bila važna, jer je za nj bilo bitno, da se negdje, na vlastitoj grudi, stvori slobodna židovska zajednica, koja će biti svoj gospodar. Zbog tih razlika odvojio se od cion. pokreta i s nekoliko prijatelja osnovao posebnu teritorijalističku organizaciju Jewish Territorial Organisation, kojoj je bila zadaća, da negdje na kojem teritoriju izgradi židovsku državu. Kušala je da to učini negdje; bilo je, mnogo govora i o nekim krajevima u Rusiji. Organizacija je po priznatim stručnjacima istraživala mnoga područja. Ali »teritorijalizam« kako prozvaše taj pokret, nije bio nacionalno duhovne sadržine. Kad je britanska vlada objavila Balfourovu deklaraciju, u kojoj obećaje pomoći izgradnju židovske narodne domaje u Palestini, uvidio je Zangwill, da je cionizam pobijedio i da JTO mora da uzmakne. I tako je pred neko godinu dana likvidirala JTO. U posljednje vrijeme pokušao neki od njegovih prijatelja da obnove teritorijalizam, ali je snaga Zangwillova bila već smalaksala.

Zangwill je u više navrata znao da kritikuje cionizam i u Palestini. Balfourova deklaracija, i ako ju je respektovao, nije ga zadovoljavala, jer ne garantuje židovsku državu. Rad u Palestini činio mu se sićušnim. God. 1924. bio je na američkom židovskom kongresu. Tu je ustvrdio da u Palestini treba stvoriti židovsku državu i kritikovao rad Cion. Organizacije ironizirajući, što predsjednik Weizmann mora da obilazi pragove američkih Židova tražeći novac. Zanimao se mnogo za kolonizaciju u Rusiji.

...načela, kojega onda gotovo redovito rasčlanjuje uzornom jednodušnošću. Često se dešava, da nakon svega toga, zaključiši teoretsko razlaganje, primjeni izvedene izvode na stvarne pojave duševnog, kulturnog ili političkoga života. Kod većih radnja, a i kod manjih (od prvih spominjanih osobito: »Silton hasehel«, »Moše«, »Basar vrub«, »Hikuj »hitbo« i t. d., a od drugih osobito nekoje »Perurim«), stil mu je arhitektonika simetrična. Kod većih radnja, koje su zbog rasčlanjenosti svoje nisu jednovite, u prvim se odvojimcima logična konstrukcija postepeno do sredine poglavljia gomilava u nepresušivo vrelo argumenata, iz kojih onda izvodi svoje zaključke, u skladu s tezama, postavljenima od početka. Kod manjih radnja forma je idealno zaokružena kao misaona cjelina, ne podnašajući nikakvoga nepotrebnog preta i privjesa. Teza, legenda i primjena zaista su idealno razmjenjene, te sve odrazuje stilsku jednovitost velikoga majstora.

Bez obzira na jezičnu i stilsku osebinu Ahad Haamovu, on je van svake sumnje, majstor, učitelj mladjeja cionističkoga naraštaja. Ne toliko zbog njegovog »duševnog centra u Palestini«, koliko zbog duševnoga vaspitanja u židovskom oduhovljenom nacionalizmu, cionizmu, kojemu je on kumovao pri rođenju. On je dao cionizmu ono dublje značenje, koje ga i ide. Bez njegove duhovnosti politički cionizam nestao bi prvim političkim neuspjehom, jer bi ostao bez snage u jevrejstvu. A taj veliki skeptik, koji je znao toliko da dobaci po koju gorku onima, koji ga nisu mogli ili htjeli razumjeti, on nam je unatoč tolikim promjenama u politici zadnjega decenija ostao vodjom, majstorom našega nacionalnog vaspitanja.

Sada se je povukao. Zapravo već štiti dobronaj broj godina. Ne zato, jer ne bi imao što da kaže, već stoga, jer znao, da je mogao samo u svojevremene da kaže svoju

Knjževničku slavu pronašao mu je roman »Djeca geta«. Ahad Haam napisao je na temelju te knjige, da je Zangwill prvi potpuno shvatio karakter Židova, koji može, da se žrtvuje znanju. Nakon ovoga romana izdao je Zangwill dalja svoja djela: čuveni, mnogo čitani, humoristički roman »Kralj prosjaka« i »Sanjare geta«. Zangwill je bio i odličan dramatičar i vanredan, duhoviti esejista. Govornički talenat njegov bi je u svim političkim i književničkim krugovima veoma cijenjen. Prevodio je i s hebrejskoga. Preveo je mnoge molitve, a naročito valja spomenuti njegov engleski prijevod Gabirolovihi pjesama. Posljednje njegovo djelo: »We modern« (Mi moderni) prošlo je prošle i ove godine s mnogo uspjeha engleske i njemačke pozornice, a sad se u Americi čak i filmuje.

Za vrijeme rata zalagao se za mir i pravdu, što ga je u ono vrijeme učinilo nepopularnim u političkim i građanskim krugovima Velike Britanije. Uspravno se svim snagama borio za istinu. Britanska okolina činila je, te u njega nije bilo patosa kontinentalca, zanesenosti sanjara. Ali je ipak bio pregalac borben i ustajan za sve, što je držao vrijednim i ispravnim. Nije još bio zapao u senilnost. Bogat duh sačuvao je svežinu i ako sad već nije bio toliko gibak. Ali mu je sudbina uskratila dalji život. Njegova uspravnost, borbena odrešitost, koja je uzdizala židovski obraz, te je imponovao, obilježile su trajno, časno mjesto u židovskoj historiji.

ROTHSCHILD DOV NOVAC ZA BUDIMPEŠTU.

(A) Budimpešta, 2. augusta.

Pred dvije nedjelje uzeo je u vladi u pretres projekt zajma gradu Budimpešti, koji bi za komunalne izdatke toga grada imala da daje bankovna kuća lorda James Rothschilda u Londonu... Zvuči poput ironije, činizma kapitalističkoga gospodarstva: Horthyeva Pešta, okrvavljena židovskom krvlju, ožigosana mukom i jadom žrtava bijeloga terora, ima da se pomogne novcem, što je povezan uz ime, na koje je upravljena Balfourova deklaracija!

Što Peštanci počinjaju nekarakternu bestidnost može da shvati, tko pozna — a tih ima mnogo — moralnu gradju Horthy-evoga režima i kvalitete tipova što su zasjeli na vodstvo države. Ali će svaki Židov s ogorčenjem pomišljati i na mogućnost, da upravo Rothschildova kuća pravi poslove s tim ljudima.

Židovska štampa u Americi sjedinila se u frontu protiv bankovne kuće Rothschild, što je uopće stupila u pregovore s peštanskom općinom, pa spominje židovske bankire, koji su u svoje vrijeme uskratili zajam carskoj Rusiji.

U Mađarskoj još nije ukinut numerus clausus, koji je uperen samo protiv Židova i ako je vlada obećala ukinuće samome Savezu Naroda. Članovi vlade jasno govore i istupaju protiv Židova. Protužidovski zločinački front probudjenih Mađžara još uvijek agira pomagan od vlade i svega režima — a Židovi da dadu novac!

Antisemiti — ruski, poljski, mađarski itd. znadu, kad trebaju, da se na čas poklone kojoj židovskoj kesji. Ali je do Židova da zadrži ispravan stav i da ih, po zaslugi, odgurne nogom.

KONGRES ŽIDOVSKO OMLADINE U PARISU.

Paris, 2. augusta. (JTA) U nedjelju dne 1. augusta započeo je u Parisu kongres Svjetskoga Saveza Židovske Omladine.

Osnovu ovome savezu stvorila je konferencija žid. omladine, održana u vrijeme 13. cion. kongresa god. 1923. u Karlovim Varima. Savezu je svrha, da moralno pomaže razne pokrete u židovskoj omladini, da potpomaže halucijut, da brani prava žid. omladine, da stvara razne korisne kulturne institucije i da propaguje svjetski mir. Savez broji danas kojih 11.000 članova.

U prvih tri mjeseca ove godine izvezeno su iz Palestine 174 tone macota u vrijednosti od 5211 funti. (Ziko)

riječ, a da sada nije više doba za nj. Došli su mladji, koji nastavljaju njegove puteve i proširuju njegove vidokruge. Na bolje ili gore? O tome stari majstor mudro i spokojno štiti. Jona Avni.

PROF. ZEITLIN U MOSKVI.

U Moskvi je pred nekoliko dana stigao židovski učenjak prof. Salomon Zeitlin sa Dropsie College-a u Filadelfiji. Svrha je njegovoga boravka u Moskvi da prosudira staroslavenski prijevod Josefa Flaviusa, koji navodno potiče od hazarskih učenjaka, koji da su preveli Flaviova djela s originala. U Moskvi se nalazi jedini egzemplar staroslavenskoga prijevoda. Prof. Zeitlin sumnja u mišljenje o postanku toga prijevoda.

UMRLA RATHENAUOVA MAJKA.

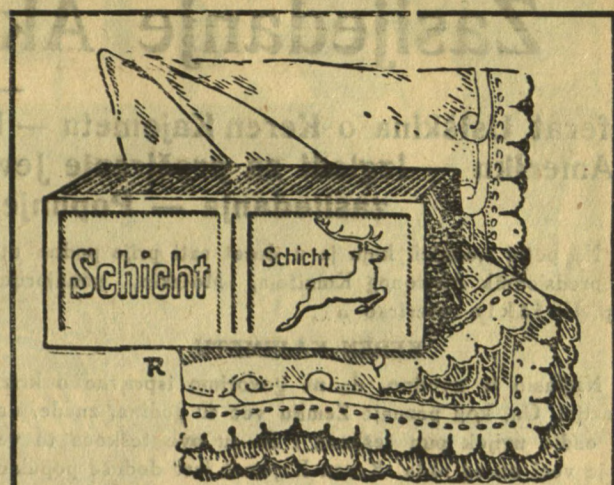
Dne 29. jula u jutro preminula je u Berlinu gdja Matilda Rathenau, majka pokojnoga dra. Waltera Rathenaua. Bila je navršila 82. godinu života. Pokojnica potiče od frankfurtske bankarske porodice Nachman. Bila je žena bogate duhovnosti, a njeno etičko nastojanje najbolje se odrazilo nakon umorstva njezinoga jedinoga sina. Bila je jedina, koja se je riječima utjehe i praštanja obratila majci uhvaćenoga ubojice, koji je ubio dra. Waltera Rathenaua.

PREMINUĆE ŽIDOVSKO DUSE.

U Aradu preminula je prošle nedjelje Jehudit Lares, članica židovskoga teatra iz Viñe. — U groznici, tik pred smrt ustaje iz kreveta i igra svoju veliku scenu iz Dibuka.

Budimpešta, 2. augusta. (JTA) Prije nekoliko dana preminula je u Aradu tragedkinja Jehudit Lares, članica trupe židovskoga teatra iz Viñe, koja se već dulje vremena nalazi na turneji po Rumunjskoj.

U predsmrtnoj groznici ispravila se bolesnica u krevetu, kad su već svi liječnici izgubili nadu i zatražila

Tko je našao

bilo kakovu pogrešku u Schichtovome sapunu?

Tko je ikada oštetio

rublje upotrebom Schichtovoga sapuna?

Nitko nikada!

Schichtov sapun bio bi jeftiniji, kad bi se pravio sa manje pažnje i iz jeftinih sirovina.

Iz najboljih sirovina i uz najveću pažnju pravi se najbolji sapun na svijetu:

Schichtov sapun.

Pazite na znak Jelen!

JAVNA PROPAGANDA ANTISEMITSKIH FAŠISTA U ENGLSKOJ.

London, 2. augusta (JTA). Engleski fašisti raspućavaju u londonskim ulicama svu silu letaka. Na jednom od tih letaka gdje se građani pozivaju u fašističke engleske redove, piše: »Priznajem fašistički ideal i držim da Židovi kao inostranci i pripadnici druge rase (semitske) nijesu sposobni da u parlamentu i u čitavoj državi vrše javnu službu.

SEDMI KONGRES PALESTINSKIH ARAPA.

Jerusalem, 2. augusta (JTA). Arapski list »Al Zamera« javlja, da je između arapsko-palestinske Egzekutive i opozicionih stranaka, postignut sporazum o sazivu 7. kongresa palestinskih Arapa na ovoj osnovici: 1. Ustanovit će se centralni komitej od 4 člana sa sjedištem u Jerusolimu. Ovaj će komitej biti arapska Egzekutiva. 2. Na svakih 5000 palestinskih Arapa, koji su navršili 20. godinu otpada 1 delegat. Ukupni broj delegata je 70.

KOLIKO IMA LIJEČNIKA U PALESTINI?

Organizacija židovskih liječnika u Palestini objavila je ove interesantne podatke: Godine 1920. bilo je u Zemlji 133 liječnika (98 Židova), 1921. 249 liječnika (129 Židova), 1922. — 306 (171 Židov), 1923. — 353 (208 Židova), 1924. — 410 (255 Židova), 1925. — 516 (361 Židov). Prvog januara 1926. bilo je u Zemlji 388 židovskih liječnika (119 liječnika). Židovski liječnici dijele se na pojedine gradove ovako: U Jerusolimu 96, Tel Avivu i Jaifi 132, Hajfi 53, Tiberijasu 7, Safedu 7, ostalim gradovima 7, u kolonijama u Judeji ima ih 29, u kolonijama u Samarji 7, Emek Jezreelu 13, Donjoj Galileji 2, Gornjoj Galileji 5. U gradovima s miješanim pučanstvom i bez Židova bilo je krajem godine 1925. 158 liječnika, od kojih su 118 bili Židovi.

je od svoje garderobierke da joj obuče kostim za njenu ubogu u »Dibuku«, našminka lice žutom šminkom i načini crne kolobare oko očiju, pa je posljednjom svojom snagom, tužeći i uzvičući potresno odigrala veliku svoju scenu iz »Dibuka«, u kojoj je ranije slavila trijumfe. Njeno su kolege doveli iz Klufa profesora da joj pomogne, ali je sve već bilo uzalud. Za kratko je vrijeme preminula. Trupa je prekinula svoje gostovanje u Kluju, da otpođe do groba svoju tragedkinju. Pokojnica je sahranjena na groblju u Aradu, kamo ju je ispratilo golemo mnoštvo građanstva. Arad ne pamti tako velikoga pogreba.

UPRAVO JE IZAŠAO

I broj.

Novoga privrednoga časopisa na engleskom jeziku PALESTINE and NEAR EAST (Palestina i Blizi Istok).

Ova privredna revija imade u programu da informiše o gospodarskom bivanju u Palestini i čitavom Bl. Istoku pa je posvećena problemima trgovine, industrije i poljoprivrede u tim krajevima.

Saradnici su lista najspremnije ličnosti kao dr. Ruppin, dr. Soskin, dr. Granowsky, Tischby itd.

Prvi broj donosi poruke sir Herberta Samuela, dr. Weizmanna, viscount Allenby-a, sir Alfreda Monda, Col. Symesa itd. Članci su posvećeni pitanjima raznih gospodarskih grana u Palestini i u raznim zemljama Blizoga Istoka. Veoma su interesantni podaci o gosp. stanju i razvitku u tim zemljama. (Poljoprivreda u Siriji, kriza u Egiptu, industrija duhana u Turskoj).

List izlazi svakih 14 dana. Pretplata iznosi: za čitavu godinu 1,10 funte ili 7,50 dolara. Adresa uredništva i uprave: Palestine and Near East, Tel Aviv P. O. B. 21.

Zasijedanje Akcionoga Komiteja

Referat Usiškina o Keren Kajemetu — Politička debata — Weizmann putuje najesen u Ameriku — Izgledi za proširenje Jewish Agency — Keren Hajesod — Završetak zasijedanja — Popunjenje Palest. Cijon. Egzekutive

Na petoj sjednici, koju je u deset sati prije podne otvorio predsjednik Akcionog Komiteja, Motzkin, ponajprije je gosp. Usiškin referirao o

KEREN KAJEMETU.

Naglasio je uvodno, da ne govorimo ispravno o krizi u Palestini. On, koji poznaje Zemlju već 40 godina, znade, da je rad ondje uvijek pun teškoća i da su ove teškoće to veće, što je veći, opseg rada. Keren Kajemet jest doduše popularan, ali veliki dijelovi organizacije ne pokazuju dovoljan interes za nj. Palestina ne će biti židovskom, ako tlo Palestine ne bude u židovskim rukama. Usiškin nije dokrajica zadovoljan s rezultatom rada Narodnoga Fonda. Prihodi u Americi su porasli, ali su u tom pogledu zaostale evropske zemlje. Nadalje su troškovi Keren Kajemeta preveliki naročito u nekim zemljama. U nastavku svojega izvještaja spomenuo je g. Usiškin kupnje zemljišta obavljene u posljednje vrijeme i likvidacije raznih obveza. Misao o kolonizaciji u Transjordaniji i Siriji ne smije se olako baciti, ali je ponajprije nužno, da stvorimo čvrste pozicije u Palestini. U tu bi svrhu bio veoma podesan zajam, koji bi se imao upotrijebiti isključivo za kupovanje velikih kompleksa zemljišta.

Nakon izvještaja g. Usiškina nadopunio je šef političkoga odjela Cijonističke Egzekutive u Jerusolimu i zastupnik Jewish Agency kod pal. vlade Col. Kisch izvještaj o političkom stanju.

Ponajprije je iznio konstatacije o tome, da Arapi postepeno napuštaju svoj negativni stav. Moramo i dalje nastojati oko saradnje s Arapima. U tom pogledu uspješno djeluje društvo »Brit Šalom« koje je osnovao dr. Artur Rupp. U pitanju školstva gotovo je sigurno da će vlada u ovoj godini dati Cijonističkoj Organizaciji za njene škole subvenciju od 10.000 funti i da ima nade, da će ta subvencija ubuduće biti i veća, jer vlada priznaje, da svota od LE 10.000 ne odgovara važnosti hebrejskih škola Cijon. Organizacije. U stvari reorganizacije palestinske žandarmerije uspjelo je, da vlada povuče svoje naredjenje o neprimanju Židova u reorganizovane žandarm. trupe. Vrhovni je Komesar otvoreno priznao neispravnost svojega postupka. Ali je taj uspjeh bio principijelan, jer je medjuto bio gotovo popunjen sav korpus, pa je samo maleni broj Židova mogao biti primljen u nj. Ne zadovoljava učešće Židova u opcijama za palestinsko državljanstvo. Dosada se samo 3300 Židova okonistilo zakonom o sticanju palestinskoga državljanstva.

Izvještaj Col. Kisha nadopunio je zastupnik Cijonističke Organizacije u Ženevi, dr. Viktor Jacobsohn, koji je referirao o političkom radu kod Saveza Naroda i u latinskim zemljama. Pitanje zajma povezano je s mnogo teškoća. Savez Naroda ne bi mogao da sam daje zajam za izgradnju židov. narodne domaje nego bi ga samo mogao garantovati pa se glavni pregovori moraju da vode sa samim finansjeima, koji dolaze u obzir. Poticaj dr. Weizmanna, da se zajam daje za čitavu izgradnju Palestine nego samo za posebno, odijeljeno preduzeće naišao je na razumijevanje i simpatije.

Na šestoj sjednici primljeni su prijedlozi komisija, koji se odnose na modifikacije organizacionoga statuta u smislu zaključaka posljednjega kongresa

Nakon toga započela je

POLITIČKA DEBATA.

Prvi je u debati govorio dr. Arlosoroff. Iznio je nekoliko svojih dojmova iz Ženeve. Slaže se s drom. Weizmannom, da se na političkom području uznepredovalo i da bi bilo opasno iskoristiti Savez Naroda kao neko apelaciono sudište protiv Velike Britanije. Mandatarina Komisija imade shvatanja za naša pitanja i za naše zahtjeve, ali je naše stanje ipak teško, jer je naša politička pozicija ovisna o situaciji u Palestini. Moramo računati s time, da će i u buduće naći još mnogo teškoća, koje će trebati svladati. Govornik je uvjeren, da politika dr. Weizmanna nije samo najbolja, nego u sadašnjim prilikama i jedino moguća.

U nastavku debate učestvovali su dr. Blumenfeld, dr. Katznelson, dr. Thon. Na kraju ove sjednice predložio je dr. Weizmann pozdravnu brzojavku lordu Balfouru povodom njegovoga 78. rođendana.

U ponedjeljak dne 26. jula nastavljena je politička debata. Prije prelaza na debatu primljeni su prijedlozi o kongresnome sudu i izabrana komisija za pitanje vergo-poreza u Palestini.

U nastavku političke debate govorio je ponajprije dr. Leon Reich. On se nada, da će put dr. Weizmanna u Ameriku uroditi rješenjem pitanja Jewish Agency. Berl Locker iskazuje priznanje političkom radu predsjednika Weizmanna, ali situaciju nikako ne drži lakom. Misao o kolonizaciji u Siriji i Transjordaniji treba uzeti ozbiljno, ali je neprikladno, da Weizmann ostupa javno u de Jouvenela, jer to može da širitira arapski svijet. Sticanje palestinskoga državljanstva povezano je uz suviše visoke troškove, a jednako je otežano i zbog neograničenoga prava Vrhovnoga Komesara, da može oduzeti već jednom stečeno državljanstvo.

Remes nabacuje pitanje zemljišne politike.

U Palestini imade po njegovom mišljenju još tri milijuna dunama podesnih za kolonizaciju Židova. Kritikuje američku cionističku organizaciju, koja nije održala obećanje, da će namaknuti za Keren Kajemet odgovarajuće sume. Na kraju govori o radu Solei Bonea. Dr. Stephen S. Wise drži, da palest. vlada nije samo obvezana da ne smeta naš rad, nego bi ga morala da pomaže. Slaže se s Colonelom Kishom, da bi u Palestini trebalo potisnuti partajske difference. Odobrava politiku dr. Weizmanna.

Potkraj sjednice informirao je dr. Weizmann Akcionog Komiteja o nekim tačkama, koje su bile tangirane u debati.

*

U ponedjeljak poslije podne priredila je engleska cijon. organizacija za članove Akcionoga Komiteja zlet u Richmond, gdje je bio priređen čaj kod blagajnika engleskoga Keren Hajesoda.

*

Slijedećega dana prije podne nastavljena je politička debata, u kojoj su učestvovali dr. Rosenblatt, A. Goldberg, Jichak Grünbaum, Usiškin i Eliezer Kaplan. Iza toga odgovorio je Col. Kish na neka pitanja.

Dr. Weizmann pobio je tvrdnje dr. Katznelsona, da provodi politiku senzacija. Što se tiče Jewish Agency, stoji na istom stajalištu kao i ranije, da je naime potrebno, da steknemo nove saradnike za izgradnju Palestine. Zemaljske su cionističke organizacije učinile veoma mnogo, ali sve to ne dostaje. Koliko je u Americi dobiveno više, namaknuto je u evropskim zemljama manje zbog akutne gospodarske krize. Ne može dokazati, ali imade impresiju, da bi danas situacija bila bolja, da smo bili mogli Jewish Agency proširiti pred godinu dana. Danas je teže provesti taj plan nego pred jednu ili dvije godine. On ne barata s sluzijama. Budu li se sa izvejsnih strana tražile koncesije, koje ne bi mogle da se slože s namjerama 14. kongresa ili programom i dostojanstvom cionizma ne će uraditi ništa bez saslušanja i ovlasti kongresa i Akcionoga Komiteja.

Iza dr. Weizmanna govorio je Louis Lipsky, predsjednik američke cijon. organizacije, koji žali, što u Evropi vlada krivo mišljenje o stavu američkih cionista i obrazlaže difference s Jointom. Drži, da Weizmann imade mogućnosti, da uspije s pokušajem oko proširenja Jewish Agency, jer nije uvučen u lokalne svadje u Americi li jer se može da pozove na obećanja Marshallove grupe.

U utorak poslije podne radile su komisije.

Na šestoj sjednici, u srijedu dne 28. jula pročitan je odgovor lorda Balfoura na brzojavnu čestitku, a onda je dr. Berthold Feiwel održao

REFERAT O KEREN HAJESODU.

Direktorij K. H. ima da se bavi samo s polovinom funkcija Keren Hajesoda. On se tek brine za ubiranje novca, dok investicije i sve izdatke obavljaju ovlašt. ustanove u Palestini, nad čime vrše kontrolu kongres i Akcionog Komiteja. Teško se osjeća, da u radu danas ne učestvuju mase ruskoga židovstva, a mnoge su komplikacije nastale zbog gospodarske krize u većini evropskih zemalja. Govornik je ukratko prikazao rad u pojedinim zemljama, a zatim je maglasio, da je Keren Hajesod izgradjen na bazi maasera. Nije nažalost uspjelo, da se taj princip ostvari u dovoljnoj mjeri. Imade još znatnih rezervi cionističkih orijeniranih Židova, koje K. H. dosada nije zahvatio. Žalosno je što neki kušaju da Keren Hajesod prikažu novčanom mašinerijom. Keren Hajesod nema samo materijalnu funkciju. On predobiva mnogo ljudi za izgradnju Palestine. Keren Hajesod vrši važnu odgojnu funkciju u smjeru cionizma. Na kraju svojega referata zahvalio se dr. Feiwel ispred direktorija Keren Hajesoda svima saradnicima naročito gg. Nahumu Sokolovu, dr. Šmarjahu Lewinu i Bjaluku za njihovu saradnju.

Debata o Keren Hajesodu prekinuta je na prijedlog dr. Thona u čast Ahad Haama, povodom njegove sedamdesetogodišnjice. Dr. Thon održao je govor, u kojem je ocrtao ličnost i djelo Ahad Haama.

U četvrtak je nastavljena debata o Keren Hajesodu. Dr. Leo Hermann odgovorio je ispred direktorija K. H. na neka pitanja stavljena u debati. Salman Rubašov izjavio je ispred palestinskih radnika, pa su spremni, da doprinesu sve žrtve, da pojačaju djelatnost Keren Hajesoda i da mu u tu svrhu stave u službu najbolje svoje snage.

Iza toga uzeo je riječ dr. Weizmann za zaključni govor u debati o Keren Hajesodu. Taj govor donosimo na prvoj stranici. Izvještaje o sjednici u četvrtak 29. jula donijet ćemo u narednom broju. Ured. »Židova«.

ZAVRŠETAK ZASIJEDANJA AKCIONOGA KOMITEJA.

Popunjenje Palestinske Cijon. Egzekutive. — Preseljenje Keren Hajesoda u Palestinu.

Zasijedanje Akcionoga Komiteja završeno je, kako nam javljaju iz Londona u utorak dne 3. o. mj. uveče. U Palestinsku Egzekutivu izabrani su: bivši načelnik Tel Aviva Disengoff, dr. Feliks Rosenblith i Van Vriesland.

Dr. Berth. Feiwel, koji je sve od osnutka Keren Hajesoda bio njegovim glavnim direktorom, preuzima vodstvo industrijalne banke (koja se ima da osnuje u najkraće vrijeme. Gosp. Leib Jaffe ulazi u direktorij KH za Evropu, a dr. Artur Hantke u palestinski direktorij KH.

Dr. Arlosoroff ipoci će zajedno s dr. Weizmannom i Herbertom Samuelom u Ameriku.

Dr. RUPPIN VODIT ĆE KOMISIJU ZA NACIONALNI ZAJAM ZA IZGRADNJU PALESTINE.

London, 3. augusta (JTA). Kao što je već javljeno, zasjedat će, nakon što se završe sjednice Akcionog Komiteja, komisija sedmorice za studij i izradbu planova o nacionalnom zajmu. Ovu je komisiju izabrao 14. cionistički kongres. Predsjednik te komisije, dr. Ruppim stigao je ovih dana u London.

TUŽBA PROTIV VODSTVA BEČKE BOGOŠTOVNE OPĆINE ZBOG DOPRINOSA ZA PALESTINU.

Bečki industrijalac Maks Metzger tužio je vladu bečku bogoštovnu općinu, što daje novac za izgradnju Palestine.

Beč, 2. augusta (JTA). Gosp. Maks Metzger vlasnik bečke tvornice čokolade Maler (C. Keil) uputio je zemaljskoj vladu za Dol. Austriju pritužbu u kojoj optužuje predstojništvo bogoštovne općine u Beču, što je na svojoj sjednici od 26. aprila odlučio, da daje Keren Hajesodu 25.000 šilinga, palestinskom fondu Agude (Keren Hajišuv) 7.500 šilinga, palestinskom radničkom fondu 2.500 šilinga i za halucki pokret 15.000 šilinga. Metzger drži, da se predstojništvo time ogriješilo o statut, u kojem se izričito veli, da se novac ubran od poreza za općinu, imade upotrijebiti u religiozne i humanitarne svrhe za članove bečke bogošt. općine. U žalbi traži: 1. da se predstojništvo općine obveže da vrati izdanu svotu od 50.000 šilinga, da se 2. zbog akta koji se protivi statutima opozove i tamo predstojništvo i da 3. vlada imenuje komesara, koji će do novih izbora upravljati općinom.

*

Jevrejska Telegrafaska Agentura javljajući ovu vijest daje, da je korak gosp. Metzgera pobudio veliku ogorčenost u židovskim krugovima u Beču.

Taj g. Metzger član je odbora za socijalnu skrb (i) u Beču ali se uza sve to pokazuje dobrano asocijalnim, jer, kako stvari stoje, izgleda najvjerojatnije, da se iz teznje za popularnošću i zbog mržnje, asocijalne mržnje protiv nekih osoba u vodstvu bečke bogoštovne općine mašio ogavnosti u ljudskome društvu: denuncijanstva.

Ironija je u tome, što je taj gosp. Metzger, Židov. Čemu se nijesu dosjetili hakenkrajcleri i zadrži kršćansko-socijalni purgeri Beča, preduzeo je Metzger zbog, jamačno, svoje socijalne skrbi.

Ovih dana upravo je g. Metzger presudjen pred jednim bečkim sudom zbog nesocijalnoga postupka prema jednom svom namješteniku, kojega je otpustio!

S pravničke strane prigovor gosp. Metzgera (koji, nota bene, i fond Agude, žučne protivnice cionizma, naziva cionističkim!) oboriv je, jer se u prosudjivanju rada jedne ustanove kao što je židovska općina, uzimaju u obzir viša načela socijalnosti i humanosti i neki dublji moralni momenti, koji nijesu izrečeni u paragrafima. I ranije su sudovi morali presudjivati po sličnim tužbama. Imade slučajeva, gdje prigovori a Metzger nijesu uvažavani, jer je sud na temelju izjava autoritativnih ličnosti stao na stanovište, da žid. općine smiju da šalju novac u Palestinu, jer ih na to nagone mnogi u moralnom društvu priznati momenti vjerskog, nacionalnog i socijalnog solidariteta. A danas je naročito deplasirano denunciranje o odašiljanju novca u Palestinu, kad je nastojanje za izgradnju žid. domaje u Palestinu garantovano i međunarodno pravnim ustanovama i obvezama, od kojih nije izuzeta ni republika Austrija. A bečljije, puk i suci, znadu, da su mnoge ustanove u inostranstvu i mimo svojih pravila slale novac za glaznu, napačenu bečku djecu.

Slučaj gosp. Metzgera klasičan je primjer zajedljivosti i dnooga, gmizavoga asimilanta.

Ne čete se ljutiti

ako za RADIO odmah **KUPITE NAJBOLJE** od onoga što Vam nudi svjetski sajam:

„TELEFUNKEN“ stvorio je temelj Radiu pa postoji već 30 godina

„TELEFUNKEN“ je nebrojeno puta imitiran, ali nikada dostignut

Radio Standard
Zagreb, Mesnička ulica br. 13.

Uloške za krevete

karniše, konjsku strunu, gradl za madrace i rolete, gobeline, mokete, pliševe, brokate itd. za pokućstvo, kožu za pokućstvo i sav tapetarski materijal kupujete najjeftinije na veliko i malo kod

TRGOVINSKO K. D.
Zagreb, Ilica 45.
Zahtjevajte uzorke!

MIRKO ŽUGEC
Zagreb, Duga ul. 13.

Specijalna trgovina: antiknog pokućstva, zbirke oružja te raznih drugih starinskih predmeta ujedno specijalna radionica za restauriranje antikviteta.

CVI ROTHMÜLLER — ZAGREB;

Ideologijski i stvarni rezultati sleta

Značajna je činjenica, da unazad nekoliko godina izvješća o sletu bivaju sve slabija, neizradjenija, rastrganija. Uzrok je tome, što ih svake godine ima da pišu isti ljudi. A nama je već dojadilo ono vječno crtanje istih pojava, svagda jednako lijepih za jedne, a jednako gadnih i besmislenih za druge. Događilo nam je šablonsko prikazivanje i hvalisavo uljepšavanje starijskih, do zamorenosti sličnih priredaba, koje se kao baština sedmogodišnjega pokretanja vuku od sleta do sleta.

Našemu je Savezu sedam godina. U tom je sve. Ostario je, omlitavio. Iskonite snage, negda žive, svježije, u previranju, postadoše formule, glatke ili oštre, no svagda ponešto udaljene od života.

Vele, da ljudski organizam u sedam godina proživljava polaganu, nezamjetljivu, ali ipak potpunu promjenu svega staničevlja. Čini se, da je naš Savez proživio takvu izmjenu: iz netaknute izuzetke danas je u Savezu posve druga omladina, mentalno, po svježini elana i po boji njegova ispoljenja, ideologijski, po sadržini svoga rada, potpuno različita od generacije, koja je stvarala Savez godine 1919. U tom organskom procesu izmjene staničevlja pripada ovom sletu značajno mjesto.

*

Odavno prije sleta počela je diskusija o osnovnoj točki našeg programa: o radu za Palestinu. Još iz revolucionarnih dana, u kojima je ponikao naš pokret, ostade nam baštinom težnja za halučkim pokretom. U stvari ne može da se zamisli cionistička omladina, koja se ne bi spremala za rad u Palestini, jer za obnovu židovskoga života u domaji treba nam političke garancije i ekonomski kapital još i mladih ljudi, koje ne goni pipljiva bijeda i egostični nagon za fizičkim ili ekonomskim samoodržanjem, nego čežnja za obnovom židovske kulture u izgradjenoj domovini. Budući da je potreba baš takve seobe neosporno jasna, ne može omladina da je svali sa svojih leđa, pa makar koliko je bivši njen vođa g. dr. Isak Altarac, nekad budilac omladinskog pokreta, kasno odvratiti od puta u Erec, da ne bi uvećavala broj nezaposlenih radnika.

Imade samo jedan cionizam: on vodi u Erec.

*

Albert Weiss je u nekoliko članaka pokušao da obori tu osnovnu zasadu našega pokreta. Dokazavši, da u nas nema ekonomskih ni socijalnih razloga za iseljenje, mislio je, da težnja za Palestinom u nas može da bude samo duhovna. U prvom, a u stvari jedinom redu treba da naše nastojanje bude upravljeno jačanju i razvijanju galutskih stanica. To bi bio lijep program i ako nije cionistički.

Ali je Albert Weiss radikalniji. On, dijete asimilirane sredine, koja je sačuvala tek nešto malo židovskoga osjećaja i vitalnosti, ali je izgubila i forme i sadržinu, vidi posve jasno, da u toj malenoj židovskoj skupini Jugoslavije, sastavljenoj iz posve različitih i protivničkih čestica ne može da se razvije bujan židovski život i da naše židovstvo mora da bude jedno od prvih, koje će vjeh asimilacije zbrisati s lica zemaljskoga.

Zbog toga Albert Weiss negira i Palestinu i galut!

Na samim negacijama ne može da se izgradi nikakav radni program. Stoga program Alberta Weissa i ne izvire iz njegovih negativnih konstatacija, nego je gotovo točku po točku stari nacrt našega rada, koji se već otprije iznosio. Samo što je prije uz program za galut figurirao i program za Palestinu; davije Palestina je bila konačni cilj, dok je sav galutski rad označivao točke na putu k cilju. Albert Weiss ne odbacuje potpuno Palestinu u programu; dopušta joj, neka lebdi u ideologijskim visinama, neka svijetli na teoretskom obzorju i neka osvjetljava ljetne noći mladih, romantičnih zanesenjaka i mještarica. Ali zemaljski je program Alberta Weissa sastavljen iz dva dijela: prije svega treba da vodimo računa o sredini, u kojoj živimo, da se bavimo njenim pitanjima, da se priljubimo njegovu životu, a ujedno treba da pokušamo da i ovako priljubimo se okolini; sačuvamo židovstvo svoje i da ga kako tako razvijamo. Time je priljubljanje sredini, samo po sebi prirodno i potrebno, opet postalo programatskim zahtjevom, koji može da se nekako pomiri s cionističkim gledištem, ali i suviše lako prelazi u necionističku asimilaciju, što na koncu priznaje i Albert Weiss.

Konstatiram: Albert se Weiss sam utukao. Njegova je kritika neumitna, puna logike i životne istine: u Jugoslaviji ne može da bude produktivnoga židovskoga života; životni uvjeti ne gone Židove na seobu; zbog toga je cionizam težak, ali pravo bujanje ovdašnjega židovstva nemoguće. Iz te kritike kreće put samo u dva smjera: u propast i u Palestinu; u negiranje židovstva i neograničenu, bezuvjetnu asimilaciju sredini ili u fanatičku težnju za Palestinom. Trećega smjera za životni put nema. Albert je Weiss htio da nađe srednji put. To mu iz jasnih razloga nije moglo da uspije. Pokret je stoga morao da predje preko njegovog programa, kao da ga i nije bilo, ma da su mu se bili priklonili prvaci našega pokreta.

*

Novo staničevlje, koje može da pomladi naš Savez, jest sefardska omladina, koja je do nedavno bila pasivan faktor u pokretu, vodjena odozgo, i ako imade u sebi bez sumnje mnogo više vitalnosti židovske od onih, koji su joj diktirali putove. Sefardska se omladina danas budi. Njeno je strujanje puno života, iako složeno i nejednoliko, jer je pokreću različni motivi.

Za razliku od Alberta Weissa, tipičnoga reprezentanta asimilirane intelektualne aškenaske omladine, Sefardi afirmiraju i Palestinu i galut. Oni su baš toliko cionisti, koliko je cionistički život židovskih masa aškenaskih, kojima je Cijon svetinja, u isti čas daleka i idealna (»nebeski Jerušalajim«) i bliska i realna (hadžiluk i polazak u Erec prije smrti). I Sefardi mogu da se diče, kako su im djedovi kroz mnoge generacije polazili u Erec da tamo umru. Stoga je povezanost sefardskih masa s Cijonom ostala čvrsta i religijski duboka baš

tako, kao što je ta religiozna i osjećajna povezanost kod aškenaskih masa postala ishodištem modernoga cionističkoga pokreta, kad su novi životni uvjeti mogli da onu latentnu energiju pretvore u aktivnu tvoračku snagu.

Treba dakle da naša aškenaska omladina zapamti: sefardska su braća njena u kolijevci usisala jednostavnu, neproblematičnu pripadnost židovstvu i povezanost s Cijonom. Sefardsku omladinu prosto ne treba »vraćati židovstvu prije povratka u židovsku zemlju«, ako to vraćanje znači samo hercilijsku priznaju, da smo pripadnici židovskoga naroda.

Ali i sefardska omladina treba da spozna ovo: kad se radi o tom, kojim će pravcem da krene budjenje sefardskih snaga, onda mogu samo interesi čitavoga židovstva da budu kriterijem, koji će odlučiti, je li pravac prav ili kriv. Nije tu u pitanju, da li će dosadašnji vođovi izricati sud o tom; mogu i moraju sami Sefardi o tom da odluče, ali neka vode računa o interesima svega židovstva, jer će konačni sud da izrekne istorija ni po »Svijesti« ni po »Životu«, već po plodovima njihova rada.

Palestinski je program sefardske omladine jasan: Cijon je duhovno središte židovstva, koje ima da se izgradi, a pri tom imadu baš Sefardi da izvrše važnih zadataka zbog svoga orijentalstva, po kojemu mogu da budu elementar pomirbe s arapskim narodom.

Ali Sefardi afirmiraju i galut. Značajno je: u praksi se oni potpuno sastaju s Albertom Weissom, i ni oko, koje opaža najfinije nijanse, ne će moći da otkrije ma kakvu razliku. »Treba da se priljubimo okolini, koja nas je rodila, odgojila i othranila, u kojoj živimo i umiremo i u kojoj će da žive još i davna djeca naša«. Pored mentalne razlike ima samo jedna stvar, koja dijeli Sefarde i struju Alberta Weissa. Mentalno se razlikuju po tom, što je on mozgovni teoretičar bez osnovne židovske vitalnosti, dok sefardska omladina još ima dosta židovskoga kapitala, da izdrži sudar toga pripijanja okolini. Zbog toga mi njoj vjerujemo, kad ona afirmira galut, i ako znamo, da će ta afirmacija galuta dovesti do sve bržega slabljenja njene židovske vitalnosti, do gubitka i forma i sadržine, pa će za nekoliko naraštajeva sefardska omladina stići na onu jednu točku nizbrdice, s koje mi hoćemo da odmaknemo uvis. U tom je dakle stvarna razlika: Albert Weiss osudjuje baš poput asimilanata oko »Narodnoga Rada« duhovno trganje židovske omladine iz ove sredine i vezivanje njene budućnosti o Erec, jer je već potpuno srasao s okolinom pa ne treba ni riječju da spominje, kako mora da se uživljavamo u život sredine, dok su sefardske mase u stvari još potpuno strane ovoj sredini, pa je za njih priljubljanje okolini programatski zahtjev, postavljen od vođa, ali dosad nespovedan u zbilji. Jasno je, da će i Sefardi zamalo stići do onoga stepena, do kojega smo mi u tom priljubljanju već dopri.

Nije tek slučaj da je g. Vrh. Rabin duboko nezadovoljan držanjem omladine, koja je po njegovim riječima sad u prvom naraštaju raskinula vjekovni lanac tradicije pa pokazuje malo volje, da taj zardjali, raskinuli lanac opet sveže. Poruka je g. Vrhovnoga Rabina, nepobitan dokaz, da je asimilacija to jest otudjivanje židovskome životu našla puta i u sefardski dio našega naroda, kao što je svojim valovima zapljusnula nekad nedohitne kule hasidskoga židovstva. Ili je glupost ili je zlonamjernost reći, da su baš jedini Sefardi izuzetak od neumoljivih biologijskih zakona istorije!

*

Stav je naše sefardske omladine već i stoga teško razumljiv, jer ona danas još i sama ne zna, dokle sežu njene specifične potrebe i mogućnosti. Puna nepovjerenja spram onih, koji su je dojuče vodili, ona ljubomorno pazi na svaku pojedinost svojih prohtjeva i sumnjičavo susreće svaki, pa i najbratskiji pokušaj, da se njeni zahtjevi svedu na pravu mjeru. Ona zapravo do danas i nije odredila, što joj je bitno, a što je manje važno, što je primarno, a što je stvar drugoga reda. U njenim redovima žive tri težnje, koje danas još nijesu jasno iskristalizirane, ali će u blizjoj ili daljoj budućnosti da pobjedu svom oštirim, jer se ne mogu ni u životu, a kamoli u ideologiji skladno da povežu.

Prva je težnja, gore opisana, Palestina. O njoj ima malo da se kaže. I sefardska omladina teži za halučkim pokretom, i ona hoće da svojim rukama stvara narodu dom. Ako je ta težnja u radu vođa najmanje naglašena, onda objektivni posmatrač mora priznati da to ne znači manji stepen palestino-centrizma, nego tek jaču dozu opozicionalstva, koje uvijek u prvom redu manifestira ono, što se protivi oficijelnom programu, pa ma koliko u stvari taj program bio bliz i opoziciji. A da je sefardska omladina postala opozicijom à tout prix, uzrok je u više momenata: prije svega omladina svoj aktivitet pokazuje svagda u oponiranju; onima toga sefardska omladina zaista mentalno nije dokraja jednaka ostaloj omladini u nas, pa se lako uvukao taj protivnički ton u naše razgovore; ali je treći momenat najznatniji: da je sefardska omladina bila inspirirana iz gradjanstva, koje je iz svojih političkih razloga nepovoljno uticalo na saobraćaj omladine.

Čim smo vidjeli i jedni i drugi, da imade u nas bratske volje za sporazumijevanjem, nema više mjesta tome bezuvjetnom oponiranju. Palestina dobija svoje prirodno prvenstveno mjesto i u našem zajedničkom programu i u našem zajedničkom radu.

Druga je težnja: budjenje i afirmacija sefardstva. Ta je težnja nadasve prirodna. Bilo bi ludu tražiti od Sefarada, neka odbace tradiciju, jezik i običaje, pa makar oni i ne bili od iskona židovski, kad je sve to baštinjeno blago prekaljeno vijekovima židovske duše, kad je ono najčvršći bedem protiv asimilacije — i kad im nitko ne može naknaditi te intimne, bliske i drage vrednote, koje za njih znače povezanost sa svime, što je židovsko.

Ta je težnja s gledišta čitavoga židovstva »separatistička« samo toliko, koliko je separatizma u razvijanju i svih ostalih dijelova židovskoga naroda, koji upravo u čuvanju i razvijanju

Dobiva se u svakoj trgovini i drogeriji.
Zastupstvo i depot: **Norbert Weiss i drug**
Zagreb, Sajmište br: 51.
Telefon br. 7-33. Brzjavlj: Norbertig.

nju specifičnih osobina nalaze mogućnost daljega života, i ako se time udaljuju od idealnoga lika jednovitoga židovstva, kojega dabome u realnosti nikad nije bilo, jer je poput svih pojmovnih i predodžbenih likova samo ideja, što se ostvaruje u mnoštvu različitih oblika, manje ili više udaljenih od ideala.

Jasna je posljedica židovske rasijanosti po različitim sredinama, da se pojedini dijelovi razvijaju odjelito jedan od drugoga, da u njihovu stvarnom životu sve veća prevladava uticaj okoline, dok sve slabiji bivaju zajednički židovski elementi njihova bitka. O tom treba da vodimo računa. Cionisti čitavoga svijeta spoznavaju jasno: da će i bez posebnoga priljubljanja sredini bivati židovstvo sve slabije; da je stoga dužnost cionista, koji hoće da uzdrže sve zdravo židovstvo, čuvati galutске stanice barem dotle, dok nastane nova zajednica u Palestini. Ima među njima razlike: dok nije mački cionisti, pod uticajem snažnoga života židovskih masa, pregnuše da se istrgnu iz asimilacije sredini, da svrate interes pojedinca stvaranju židovske domaje u Palestini pa da i galutskoga Židova učine duhovnim gradjaninom nove židovske države (to je bit palestino-centrizma!), dotle francuski cionisti, još veća asimilirani okolini, naglašavaju svoju francustinu i smatraju cionizam u prvom redu filantropskom pomoći bijednim židovskim masama, a u drugom redu posljednjim sjećanjem na pripadnost židovstvu.

Nema sumnje: francuski cionizam nikad ne može da bude duhovna matica cionističkoga pokreta, on štaviše ne može ni trunke da prinese duhovno-židovskoj obnovi Palestine; on je osuđen baš u tom bitnom smjeru na jalovost — upravo zato, jer nije konzekventan, fanatičan i pun pregaranja, kao što je njemački cionizam, koji se zbog utopije odriče punoga uživanja najljepših kulturnih dobara Evrope i pokušava da saradjuje u sitnim počecima nove židovske kulture.

Treća je težnja sefardske omladine: priljubljanje okolini. Nitko ne poriče opravdanost toga priljubljanja, a najmanje prava imali bismo mi, koji smo u procesu priljubljanja neisporedivo ispred sefardske mase. Ako se sefardska omladina pozivlje na odgoju itd. u toj sredini, valaj smo mi u mnogo većem obimu i u dubljemu smislu podlegli uticaju okoline. To nije ni zasluga ni krivnja naša. To su tražili zakoni razvitka. Što su se Sefardi do danas kompaktno održali, nije razlog u tobože već iskonski snažnijoj vitalnosti, nego samo i jedino u životnim uvjetima, u kojima su živjeli. U sredini, koja se dijelila baš po vjersko-nacionalnim momentima, a nikako po socijalnoj strukturi, morali su i Židovi t. j. Sefardi da se očuvaju kao posebna zajednica. U sredini, u koju još nikako nije bilo doprlo prosvjetiteljstvo s razornim ništenjem svih starih tradicija, morala je da se održi židovska predaja. U sredini, u kojoj moderna civilizacija još nije bila dospjela da nivelira životne forme, da podreže korijenje starih, lijepih obrednih slava i familijarnih svetkovina, nije ni za Sefarde bilo razloga da odbace intimni familijarno-religiozni život, koji im je namro u baštinu prirodno, nenasilno židovstvo.

Ali tu istorija veli: stop!

Pred našim se očima nivelira život na području Kraljevine SHS. Nepobitna je činjenica, da upravo i ta očajna gospodarska kriza sve to veća naglašava ekonomske i socijalne momente slabeći plemenske, vjerske i narodne protivnosti. Jugoslavija se evropejizira u dobrom i u zlom smislu: patrijarhalnosti nestaje pred radijem, krsne i familijarne slave blijede pred monotonijom fabričkoga nazvitka, gospodarski zajednički interesi ruše stare vjersko-narodne ograde itd., itd. (Pa kad sredina naša biva očito sve monotonija, iznivelirana, a mi hoćemo da se njoj priljubimo, onda će se i naš život izjednačiti općenom monotonom nivou i ne će više dugo moći da sačuva oznake svoga posebnog bivanja).

Aškenaska je omladina već izjednačena životu onih pokrajina, u kojima boravi. Nema sumnje, da smo mi mnogo intimnije povezani s duhovnim i s gospodarskim životom sredine, nego li su to sefardske mase. Aškenaska djeca samo u mašti antisemitskih profesora ne znadu hrvatski, ali sefardska školska djeca prema izjavi židovskih nastavnika ne vladaju srpskim jezikom. Aškenazi stoga i ne treba da naglašavaju povezanost s okolinom, kad ih je život s njome čvrsto povezao. Sefardi imadu tu još mnogo da učine, pa je razumljivo, da u njihovu radu i to priljubljanje sredini zauzmiđe važno mjesto.

*

Nužno je stoga rad sefardske omladine upravljen u tri smjera; kad bismo se igrali riječima, mogli bismo reći, da jugoslavenska sefardska omladina imade u stvari tri centra,

i treba sačekati, koji će od tih smjerova prevladati.

Prvi je smjer: Palestina. Drugi je smjer: sefardstvo kao duhovna zajednica sefardskoga dijela našega naroda, koju zajednicu treba ojačati i probuditi, da se mentalno i istorijsko jedinstvo pretvori u stvarno, aktivno zajedništvo rada. Treći je smjer: priljublivanje jugoslavenskoj okolini.

Tu nijesmo zvali da sudimo o tim smjerovima. Htio sam samo da čitava omladina upozna ideološki sadržinu toga sefardskoga pokreta, kojega je snaga i borbenost mogla da osjeti u Sarajevu.

Želim naglasiti jednu pozitivnu stavku ovoga sleta: činjenicu, što se uopće održao. Omladina se izjasnila time za SZOU i za ciljeve, koje on propagira, a protiv Makabi-Okruga. To treba naročito zabilježiti. Još je uvijek bila veća privlačivost našega sleta od sportskih priredaba. (To je u današnjemu momentu, iza desorijentacije od više mjeseci, iza omalovažavanja omladine, iza napadajeva na vodstvo i sličnih pojava, dokaz zrelosti naše omladine, koji ne može nitko da porekne.

I na ovom je sletu došlo do nekih seksualnih izljeva, koji baš nijesu najčasniji za našu omladinu. Ali je potpuno glupo kriviti zbog toga priredbu sleta. Ako su ples i seksus dva bitna momenta u životu omladine, onda se njima ne može zauvijek s uspjehom spriječiti pristup i na našim svetkovinama. Drugdje treba da otpočne liječenje: u našem odgojnom radu. Ima da se stvori neko javno mišljenje pokreta o svim tim pitanjima; da vodje omladine započnu odgojno djelovanje

Iz Jugoslavije

IZVJEŠTAJ CENTRALNE UPRAVE KEREN HAJESODA ZA JUGOSLAVIJU.

za period od 1. decembra 1925. do 31. jula 1926.

Centralnoj Upravi Keren Hajesoda za Jugoslaviju u Beogradu čast je putem javnosti izjaviti svoju najiskreniju zahvalnost svima licima, društvima i ustanovama u sledećim mestima: ZAGREB, BEOGRAD, SUBOTICA, NOVISAD, VELIKA KIKINDA, SENTA, OSIJEK, VINKOVCI, BROD, VELIKI BEČKEREK I VUKOVAR, koja su sudelovala u radu Izaslanika LONDONSKE CENTRALE Keren Hajesoda gg. Prof. PAZI GOLDMANN-a, RICHARDA STEINERA u cilju prikupljanja priloga za naš važni zadatak, izgradnju Palestine.

U isto vreme Centralna Uprava objavljuje rezultate akcije pomenutih izaslanika u niže navedenom spisku priloga prikupljenih u raznim mestima za vreme od 1. decembra 1925. god. do 31. jula 1926. godine.

1) Zagreb	Din.	90.527.50
2) Novisad	Din.	84.262.15
3) Osijek	Din.	80.600.—
4) Beograd	Din.	72.925.—
5) Vinkovci	Din.	50.100.—
6) Subotica	Din.	44.050.—
7) V. Bečkerek	Din.	29.450.—
8) Senta	Din.	21.800.—
9) Vukovar	Din.	18.100.—
10) Sarajevo	Din.	15.980.—
11) V. Kikinda	Din.	13.540.—
12) Brod na Savi	Din.	7.993.75
13) Vršac	Din.	6.825.—
14) Koprivnica	Din.	5.500.—
15) Pančevo	Din.	4.255.—
16) Požega	Din.	3.575.—
17) Split	Din.	3.450.—
18) Sanski Most	Din.	3.400.—
19) Travnik	Din.	2.050.—
20) Prijedor	Din.	1.000.—
21) Niš	Din.	1.500.—
22) Čakovac	Din.	1.245.—
23) Daruvar	Din.	1.150.—
24) Zemun	Din.	1.000.—
25) Ludbreg	Din.	769.—
26) Bjelovar	Din.	750.—
27) Derventa	Din.	750.—
28) Doboj	Din.	675.—
29) Lipik	Din.	625.—
30) Banjaluka	Din.	522.50
31) St. Kaniža	Din.	500.—
32) Brčko	Din.	450.—
33) Debeljača	Din.	331.60
34) Bitolj	Din.	300.—
35) Pakrac	Din.	275.—
36) Vrbanje	Din.	194.—
37) Kostajnica	Din.	100.—

Svega: Din. 571.320.50

Ukupno 37 varoši Dinara 571.320.50.

Podružnica

Stedionice i zalagaonice d. d., Ilica 67

podjeljuje za j m o v e na dragocijenosti i robu — te prima štedne uloške. Uređuje od 8—12 i pol i 3—5 poslije podne.

i u tom, dosada zanemaranom smjeru rada. Ne smijemo za boraviti, da smo mi odgojni pokret, koji hoće da obnovi omladinu i u ljudskom i u židovskom pogledu!

»Gideon« likvidira. Mjesto njega ima da izlazi novi omladinski polumjesečnik »Hanoar« (Omladina). Glavna će mu biti oznaka: prava povezanost s omladinom, s njenim interesima, zahtjevima i potrebama.

Vodstvo se nije moglo da izabere. Izabran je samo provizorij (Cvi Rothmüller, Bumbule Kamhi, Živko Šalom), koji će u roku od tri mjeseca da postavi novi Radni Odbor.

Rezultati: u okviru sefardskoga pitanja govorilo se u stvari o svim ideološkim pitanjima, koja su izrasla iz pred-sletske diskusije. Primat Palestine ostao je dabome neosporen. Svima nam je jasno, da time ne gubi galutski rad ništa od važnosti, jer on mora i odsad da ostane galutskim radom za Palestinu. Ukazale su se nove snage, koje će, nadajmo se, naskoro oživiti rad u Savezu. Za to oživljenje treba dobre volje u jednih i drugih i trećih.

Za mene je sefardsko pitanje prešlo u novu fazu. Dogodilo se ono, što se moralo dogoditi: da je mladina pregazila stare svadje i pokušala bratski da nadje, što je svima zajedničko i što dostaje za zajednički rad, a da se time ne nište specifične energije pojedinih dijelova, koje izviru upravo iz njihovih specifičnih osebina.

Cvi Rothmüller.

Zbog sadašnjih ferija i banjske sezone, akcija Keren Hajesoda privremeno je obustavljena i izaslanici napuštaju našu zemlju radi odmora; rad će se nastaviti krajem meseca septembra.

Centralna Uprava nada se, da će u gore pomenutim mestima osnovani lokalni Kuratoriumi produžiti svoj rad, koji je započet od strane izaslanika Londonske Centrale gg. Prof. PAZI - GOLDMANNA i RICHARDA STEINERA.

U Beogradu, 31. jula 1926. god.

KEREN HAJESOD

Centralna uprava za Jugoslaviju.

za Predsjednika: Dr. S. J. Alkalay. Direktor: Lazar B. Avramović.

POVJERENICIMA KKL.

Mnogi povjerenici do danas još nisu poslali obračun za Herzlovu akciju, pa pozivljemo sve naše prijatelje, da nam odmah isti pošalju, da uzmognemo objeđodaniti rezultat ove sabirne akcije.

Podjednako upozorujemo, da treba sve pripremiti za provedenje velike

TIŠRI AKCIJE

koja je posljednja akcija u ovoj sabirnoj godini.

Sve što smo dosad propustili, možemo još uvijek popraviti, ako valjano pripravimo i provedemo Tišri akciju.

Poblize informacije primit ćete narednih dana.

UPRAVA KKL.

SA SJEDNICE RADNOGA ODBORA SAVEZA CIJONISTA.

održane dne 2. augusta 1926.

Raspravljeno je pitanje financije Saveza Cijonista i »Židova«. Na narednoj sjednici raspravit će se prijedlozi Radnoga Odbora Saveznome Vijeću u stvari organizacionoga reguliranja saveznih financija. Dr. Singer izvjestio je o uspjehu rada uprave KKL u trećem četvrtgodištu 5686., a gosp. Drago Steiner referisao je o izvještaju Kuratorija KH za mjesec juli. Stvoreni su zaključci u pogledu referata o omladinskom pokretu, kulturnim problemima i pokretu cijonističkih žena, na Saveznom Vijeću Sav. Cijonista. Dr. Rothmüller referirao je zatim o VII. sletu i Vijeću Saveza Židovskih Omladinskih Udruženja. U ponedjeljak dne 19. o. mj. održat će se konferencija, na kojoj će se pertraktirati pitanja omladinskoga pokreta u nas.

NATJEČAJ.

Potpisano predstojništvo Izr. bog. općine u Virovitici traži za predstojeće visoke blagdane jednog

ŠAHRIS MOLITELJA

Plaća po dogovoru. Ponude šalju se potpisanom predstojništvu. Predsjedništvo Izr. bog. općine u Virovitici.

Alfred Rotter, predsjednik.

Štampilije, društvene znakove, vignet, gravura, čekice, emailirane ploče, signature izrađuje brzo i jeftino Zavod za rezbariju i štampilije BREZINA I DRUG, ZAGREB

Frankopanska ulica broj 9. — Telefon int. broj 8-53.

Vjesnik S.Ž.O.U.

Rezolucije Vijeća S.Ž.O.U. održanog Sarajevu dne 25., 27. i 29. jula 1926.

Vijeće SZOU prihvatilo je ove rezolucije:

1. S. V. naglašava, da osječke rezolucije, kojima se izražava potreba intenziviranja odgoja za Hebrejsku Radnu Palestinsku vezivanja galutskih stanica s Palestinom ostaju i unaprijed osnovnom misli vodiljom našega pokreta. S. V. podjednako ističe, da se time ne osporava važnost galutskoga rada.

2. S. V. konstatuje i pozdravlja strujanje u sefardskoj omladini i njezino afirmiranje u omladinskom pokretu. Vijeće ujedno odobrava angažovanje sefardske omladine u sefardskom pokretu i njeno aktivno saradivanje u njemu.

Time S. V. izriče mišljenje i uvjerenje, da je sefardski pokret pozitivan i koristan po jevrejstvo.

3. S. V. davši Hanhaği apsolutorij odlučuje, da se uvede institut Radnoga Odbora. Time se poništavaju osječke promjene saveznoga statuta.

4. Budući da S. V. ne može da izvrši izbor Radnoga Odbora, povjerava na tri mjeseca vodstvo i upravu Saveza Cijonistima Rothmülleru, S. Kamhiu i Ž. Šalomu, te im daje pravo, da u tom vremenu u okviru saveznoga statuta i ovdje primjenjuju rezolucija vode Savez i podjedno da nastoje do kraja oktobra o. g. da postave novu saveznu upravu. Prema potrebi, napose, ako se do toga roka ne nadje Radni Odbor, mogu sazovu izvanredno Savezno Vijeće.

5. S. V. konstatira, da hebraizacija nailazi u nas na velike teškoće i žali, što su odgovorni faktori, napose Savez Jevrejskih Vjeroispovjednih Općina, učinili do sada unaprijed mnogim pozivima i obećanjima vrlo malo u tom smjeru. S. V. poziva još jedamput u ime omladine napose Savez Jevrejskih Vjeroispovjednih Općina i Savez Rabina, da svim sredstvima a u prvom redu slanjem omladine na židovski studij, omoguće širenje hebrejskoga jezika u našoj sredini.

6. S. V. zahvaljuje S. C. J. na moralnoj i materijalnoj pomoći, kojom je pomogao cijonistički rad omladine. S. V. nada, da će S. C. J. i nadalje što intenzivnije pomagati omladinska nastojanja, napose hahšaru i hebraizaciju.

7. S. V. pozdravlja osnivanje Malkabi okruga i izriče nadu, da će njegov rad voditi računa o osnovnim postulatima židovske obnove. S. V. želi što tješnju saradnju između SZOU i Makabi okruga.

8. S. V. konstatira, da je ove godine rad za KKL bio jedan od najvažnijih grana omladinskoga rada. Pozivlje se čitava savezna omladina, da rad za KKL nastavi svim snagama.

9. S. V. sa nezadovoljstvom konstatuje, da u prošloj godini nije dosta učinjeno za propagandu i agitaciju. Stavljajući se u vodstvu u dužnost, da intenzivira rad u tom smjeru naročito obrazovanjem propagandnih odbora za pojedine pokrajine, gdje je to potrebno. Ti će odbori imati pravo samostalnoga vršenja propagande u svojim pokrajinama. U tu će svrhu vodstvo Saveza imati da votira potrebne svote. Od sume, određene budžetom za propagandu, ima da se za Bosnu i Srbiju upotrebi najmanje 50 posto.

10. S. V. prepusta RO da odredi vrijeme održanja budućega sleta kao i njegov oblik. S. V. stavlja u dužnost RO, da prema potrebi sazove sastanak vodja društava. S. V. preporučuje, da se taj sastanak priredi u obliku kempa.

11. S. V. odlučuje likvidaciju »Gideon«-a i ujedno predlaže osnutak i izdavanje kulturnoga odgojnog omladinskog polumjesečnika »Hanoar«. Taj list treba da se po svom nivou približi općem kulturnom nivou omladine.

12. S. V. pozdravlja sistem izdavanja S. V. u »Židovu« i preporučuje, da se na taj način i dalje nastavi. Ujedno preporučuje budućem vodstvu, da po mogućnosti nastoji povremeno u njegovu okviru donositi lake tekstove na hebrejskome jeziku. Nadalje preporuča S. V., da se prevod važnih oficijelnih uputa šalje na španjolskom, odnosno mađarskom jeziku saveznim udruženjima u Južnoj Srbiji i Vojvodini.

13. S. V. odlučuje, obzirom na dosadašnju nezgodnu praksu, da se sve knjige savezne blagajne kod predaje zaključuje i da kod predaje budu prisutna dva revizora.

14. S. V. odobrava dosadašnji rad i nastojanja Ahdut Hacořim u kome pozdravlja najnapredniju granu našega Saveza u smislu realizacije misli vodilje našega Saveza: rad za Hebrejsku Radnu Palestinu.

S. V. priznaje Ahdut Hacořim potpunu autonomiju rada, a stavlja u dužnost budućem saveznom vodstvu, da mu prema svojim mogućnostima dađe svaku pomoć, napose da pomogne njegov rad oko halucijata.

Pokucio na oplat

Uz gotovo kupujte i naručujte samo kod producenta gdje dobijete najbolje i najsolidnije izradjeno, sve vrsti spavaćih, jedaćih gospodskih soba kao i pojedinih komada, te brijackog i dućanskog namještaja.

IVAN PLAFTARIĆ TRG N 8.

(Kuća s kupolom iza bivšeg cirkusa Kludsky)

Preplaćujte se na „Židov“

Cijenjenim damama na znanje

Na 5. augusta otvoren je jedan prvoklasni modni salon haljina za dame, te se preporuča za izradu od najelegantnijeg engleskog Modni salon haljina za dame Chic Parisiene k. d.

kostima do najjednostavnije kućne haljine; izradba solidna i cijene umjerene

Zagreb, Jelačićev trg br. 6. Mezanin — — — Telefon 11-11.

BELETRISTIKA

Azriel, knjigoveža

Iz zbirke »Draga provincija«.

Judiš napisao Šlomo Gorelik.

(Nastavak).

V.

Osuda je glasila na pet godina službe u kaznenom bata-Primio ju je s mirnoćom, koja ga nikad nije napuštala. Ipak je osjećao, da je stvar bila ozbiljnija nego inače, pa odučio, da ovaj puta ne kuša pobjeći, jer bi to sada bilo suviše. Tri mu se godine dakako pričinjahu vječnošću. Bio je da se muči, da gladije i živi kojekako, ali se sve to moglo laglje da podnese, jer bi svjedjer vidjao nove zemlje i neprestano mu u duši buktila radoznalost, pa kad bi na obali morsknoj, negdje u Marseju ili Carigradu, motrio dolaze i odmiću brodovi, i bio u vrevi a metežu jezika, i boja, mogao je zaboraviti da već dva dana nije ništa i što je najvažnije, ovakovom mu je putniku domahivala da da će se možda desiti nešto neočekivano. Koliko li je doživio, da mu se zabrtviše svi izmaci, da mu se ugasio očiju i da je odjednom našao zarade. Susret neki u šeta-liku, na obali ili gdje na sunčanom prostoru kojem, spasio ga je iznenada.

A čemu se sada mogao da nada? Ničemu, ama baš niče-Teško ga, je tištila ova spoznaja, pa je, da ublaži pritisak, upotrebio posljednje sredstvo, kojega se s uspjehom znao da ići na najtežim zgodama. Svoj si je udes ocrnio u mislima do krajnost, pa mu se činio strašnijim, nego bi ga mogla da odivotvori najstrašnija zbilja. Izmišljao si nečuvene, grozotne kazne, najteži rad, vidjao se okovan u lance, dao je da mu, u mislima, slabo i izmučeno tijelo bude neprestano bičevano, i govorio sam sebi: »Eto, sada ti je kraj Azrielu. Sad možeš da se oprostiš od svega i svakoga. I ne ćeš više da se izbaviš. Ta ne ćeš to moći da podneseš. Posljednji puta gleda ti oko, gdje vjetar potresuje i ljuha krošnje drveća. Prisluskujući ulice. Jer je posljednji puta slušao. Čeka te tamna šutnja. Upij dobro pijev ptica, da ne nestane iz tvoga sjećanja, iz tvoje duše. Posljednji ga puta slušao...»

Tako je mislio, da kasnije, u zatvorenom četverokutastom dvorištu s visokim, tmurnim zidovima uzmožne smatrati da-rom svaki bljesak sunca, svaki dozvuk onoga svijeta napolju. Tako si bijaše nanizao grozotu do grozote, da si ondje jednom smiješeci uzmožne da kaže: Vidiš li, Azrielu, stvar i nije toliko da, kakovom se ranije bijaše činila. Nemoj da izgubiš srča-nosti! Ti ćeš to podnijeti. Tri će godine prolaziti polagano, i čista će veoma polagano prolaziti, ali će, nakrajnu proći i ti ćeš opet lutati poljima, opet ćeš ići od jednoga grada do drugoga...

Ali mu nije bilo dano, da mu ova lukavština uspije. Ne-ato, što grozota kazne nije bila toliko velika, kolikom si ju bio crtao. Ali nakon godinu dana stade da se dešava neo-čitna promjena u njegovom biću. Zavladała njime neka bolećiva i vanuđušnost spram svega oko njeg. Vršio je rad, koji mu na-ovariše, ali tako, te se činjaše kao da ga vrše njegove ruke, njegove noge, a da on sam, Azriel, ne zna o tome ništa i da boravi negdje, u nekom svijetu tame i beznadja. Od danaj je dan bivao rastreseniji, ali zamjećivahu, da mu ta rastrese-nost nije bila takva, te bi ga zbog nje morali da kažnjavaju. Nije htio da jede, a na pitanja, koja mu stavljahu, stao da ne odgovara, ali mogahu jasno vidjeti, da to nije činio zbog neposlušna, pa da ne bi bilo u redu, da ga kazne. I još nešto, najvažnije: običavao bi lomatajući rukama govoriti sa sobom, ili — kad bi ležao na svom tvrdom ležaju — o plakati. Poput bespomoćne žene, koju uvrijediše, poput malenoga, osamljenog djeteta...

Drugovi, koji su zajedno s njime ispaštali kazan, nijesu, iabome, bili ljudi najpnofinjenije čudi, ali nijesu više mogli da gledaju taj jad.

»Ah, brate«, reče za vrijeme rada jedan od njih Azrielu, »boli me jad tvoj. Ta propast ćeš ovdje«.

Azriel upravi pogled naviše, a taj pogled njegovih očiju, što se u posljednje vrijeme toliko uvećale, odrazavaše — ne u nego — beskrajnu bol. A onda kimne nekoliko puta glavom, i bijaše, kao da tu stoji neki treći, što je došao iz daljina i žali nesretnika.

Dokora se uvjeriše, da je ovaj, na tri godine presudjeni Azriel, duševno obolio. Naročita komisija ustanovila je nakon toga pregledaba, da nema zboru o hinjenju. Mlađi liječnik, koji je htio da očituje svoju strogost i okorjelost, bio je do-šao protiv toga, da Azriela otpuste iz hapsa i vojne službe. Ali stariji liječnik mišljaše naljučen:

»Što? Ne vidite li, da boluje od melankolije najtežega tipa? Valja ga poslati kući«.

— Kući — to će reći u gradić, u kojem je u posljednje vrijeme boravio, gdje je živio nekoliko godina, imao mnogo dobrih prijatelja. Kući — to će reći da će ga izručiti židovskoj općini, jer nema ni roditelja ni blizih rođjaka.

Ovaj ga puta ne odvezoše u kažnjeničkim kolima, nego u običnom vagonu, a pratio ga samo jedan vojnik, koji, usto, nije čak ni nataknuo bod na pušku. Ta nije vodilo uznika nego bolesnika.

A jer upravo bijaše šabat, ne vozaše se u vozu ni jedan Židov. I tako mogaše bolesna, prestrašena duša Azriela to više ustrajati u vjeri, da je još uvijek »ondje«. Nije znao ni osjećao, da su strahotni židovi već zašli u prošlost, nego je sjedio tu, stisnut u kutu, plakao tiho i mrmljao nešto. Židovi bi možda bili razumljivi. Ali je voz bio prazan. Tek je vojnik, koji ga je pratio, ležao na gornjoj klupi i pušio tešak svoj duhan. Samoća, tmina i jednolična lupa željeznih kotača, a pre svega plač Azrielov učiniše i njega sjetnim. Ugleda odjednom daleko svoje, daleko selo i svoju ženu, koju nije vidio već nekoliko godina. Sjetio se, kako mu se na rastanku objesila o vrat i jecala: »Ao, ovaj, tko će da se za me brine, moj Vasiljuško!... Zavrne dlanove pod glavu i zapjeva pjesmu; neku od onih besmislenih pjesama, što režu, kidaju srce, a koje pjevaju samo u Rusiji. Nijemo pusti da mu noge skliznu sa klupe i da vise neukočeno, pa pogleda u kut, gdje se zgrbio Azriel, komu su se ruke savim sakrile u širokim rukavima široke vojničke kabanice.

»Ao, ludo«, reče, »ma šta plačeš? Pa sad ti je dobro. Ta vraćaju te kući«.

A Azriel ne odgovaraše. Možda nije čuo mi riječi. Udubio se u mutne svoje misli, vidjao tamne zidove oko sebe i mrmljao nerazumljive riječi. Uzdahnuvši ispružio se vojnik opet na svojoj klupi.

Uveče narednoga dana skupila se već skupina ljudi pred zgradom policije: nekoliko mladih ljudi, jedan starac, nekoli-ko žena i nešto radoznale djece. U gradu se pronio glas, da su doveli Azriela i da je komesar pozvao rabina i predstoj-nika židovske općine. Netko je čak pričao već, da je Azriel bolestan i vrtio kažiprstom po čelu, kad ga ljudi bjehu pitali, kakova li je bolest. »Što li to govorite!« primjećivali bi sa svih strana.

(Nastavit će se).

Vjesnik Uprave RKL.

ISKAZ BROJ 19.

Za vrijeme od 15.—31. jula 1926.

SKRABICE.

Koprivnica: Zvonko Kollmann 10, Artur Kollmann 170, Judita Fischer 33, Leop. Fuchs 18, Margita Würzburger 14.50, Milan Scheyer 11, ing. Rechnitzer 15.75, Sal. Ervin 32, Zaku Rosenberger 15, Leo Wolfensohn 30, Svratičte Križ 16, Mar-ka Hirsch 50, Jelenić Z 20, Josip Wortmann 26, Ignac Gross 40, Hinko Hirsch 15.50, Albahari Leo 25.50, Hirschler Jakob ml. 26, Ferdo Neufeld 26.75, Singer Šarlota 15, Katica Grün-feld 55.75, Ign. Goldschmidt, Novigrad, 167.50, Anton Gold-schmidt, Novigrad, 78, Ign. Stejn 56, Handler Izo 24, iz 11 skrabica 64 1055.25

Zagreb: I. Schwabenitz 20, Diana Romano 26, Josip Kam-pus 12, Ezra Kajon 14, ing. Friedmann 11, V. Neubrunn 42.25, Marberger 14.50, I. Mevorach 16.25, N. Gottlieb 13, Schren-ger i drug 20.50, Industrija žeste 53.50, Josip Münzer 11, Na-fusi i Halpern 10.50, Adolf Stern 10.50, Bela Pollak 17, Lj. Lion 10, Ziga Schulhof 10, David i Laura König 20, Rächter-ovo mjekarstvo 43.50, Šandor Schneller 10.75, Šandor Pollak i drug 40, Ignjat Ascher 80, Hugo Schlesinger 50, Hugo Mah-ler 12, dr. Marko Horn 15, Max Fröhlich 50, Kajon 15, Ured KKL 14, dr. Jellinek 20, Koloman Ehrlich 36.50, dr. Hugo Kohn 10, Julija Brill 10, dr. Beno Stein 35.50 774.25

DAROVU U HRAMU.

Koprivnica: Felix Fuchs 20, Šandor Braun 50, Branko Heinrich 50 120.—

Zagreb: Dr. O. Heim 25, Ed. Moster 250, David Hercog 200, S. Schneller 500. 975.—

1095.—

OPĆI DAROVI.

Zagreb: N. N. 32, Milan Kastl-Drag. Ebenspanger 12, Kar-tenpartija Dobrua 137	181.—
Čakovac:	60.—
Subotica: Hevra Kadiša prilog	500.—
	741.—

HERZL AKCIJA.

Gradačac:	100.—
Stari Bečej: Iboljka i Gijula Hubert 100, Karl Brandeis Jakob ben Jisroel 100, Paul Vertes 100, Herman Goldstein, Cvij ben Smuel 100, Z. O. U. »Ivrje« 200, Katica Bleier 100, Nandor Steiner 100, Braća Balint 100, Sik i Spitzer 100, dr. A. Nagy 100, Bözke Gomboš 20, Handel Tibor 10, Petar Pil-fischer 10, Salman Beudet 10, Baraš Hirsch 10, N. N. 30, Guttman D. 10, Mor Feldmann 10, Darvaš Gabor 10, Roža Miksa 10, Bela Stern 15, razni 70 1315.—	
Koprivnica: Ignac Gross, Regina Pollak, ing. Leo Singer, Ivica Štanka, Ruža Hirschler, Milan Scheyer, Blanka Fischl, M. Würzburger, Matilda Grünwald, Milan i Ani Reich, ing. Felix Stein po 100 Din., MCO (Hatehija) 300, Herut Dia. 100 1500.—	
Zagreb: II. obrok: Hedviga Bauer 200, Milka Fisher 200, dr. Robert Plohn 200, Reza Steindler 100, Gizela Wolkenfeld 200, Darinka Teslić, Sisak, 200, gđa. Königstädter, Novisad, 200, Vladimír i Pipa Arko 1000, Viljem Nemenz 200, Lili Sternberg 200 2700.—	
Subotica: Lea baš Chane Bröder geb. Breuer 100, dr. Jo-sef Berger 100, razni 174.75 374.75	
	5989.75

DAROVNA KNJIGA.

Koprivnica: Prig. Brit mila u kući Isidor Litvan	360.—
DAROVU ZEMLJE.	
Požega: Izr. bog. općina god. prilog	3000.—
Spit: Izr. bog. općina, god. prilog, I. obrok	500.—
	3500.—

PREGLED.

Iz Bosne i Hercegovine	100.—
Iz Hrvatske, Međumurja, Slavonije	11.225.50
Iz Vojvodine	2.189.75
	13.515.25

Ideal
pisaći stroj
jest najmo-
dernije i jake
konstrukcije,
vanrednog
materijala i
vrlo dugo-
trajan.

ZASTUPSTVO
"The Rex Co."
ZAGREB, Sajmište 56.

Vjek. Flosberger
M. Rothmüller i H. Grossman
ZAGREB, ILICA 38

Ne električno brusenje
puma

Novo
jelično prodaje
i Prusiona
agovina nožarske robe
Vjek. Flosberger
Zagreb Ilica 38

STAKLANA
BRAĆA GROSS
ILICA 83 ZAGREB TEL. 12-27

Veletrgovina stakla, porculana i kuhinjskog pribora.

Najjeftinije vrelo za nabavu: Svih vrsti stakla, porculana, svjetilj-ka, ogledala, okvira, staklenih ploča i raznog kuhinjskog pribora.

NA MALO I VELIKO
Najveći izbor letvica za okvire. Vlastita radiona okvira za slike i ogledala.

„Gaby“
Kitničarija i parfumerija
Zagreb Nikolićeva 11.

V. Pandić
gradjevna i umjetna bravarija
Račićeva 12. ZAGREB Telefon 5-26.
Sigurnosnih brava uvijek na skladištu.

CIPELE
gradjanske i bakandje dobiju se naj-bolje i najjeftinije samo kod
Trgovina cipela i gamaša
IGNJO MOLNAR
Zagreb, Draškovićeve 4. Telef. 16-01

RESTAURACIJA
M. KOHN
ZAGREB, JELAČIĆEV TRG 19. I.

Menu počam od 15 din. (više vrsti jela). Primaju se abonenti u i izvan kuće.

M. Kanovnik
Mehanička radionā
Stanica Standard benzina i Sokony ulja
Zagreb
Poslovnica i skladište
Prilaz 37. Telefon 3-95.

HOTEL ROYAL
Vlasnik Milan Čanak
ZAGREB, ILICA BR. 44-46
Udobne sobe, odlična kuhinja prvorazredna posluga.
Vlastiti autobus za otpremu putnika i priijage sa stanice i na stanicu.

F. Stifter Zagreb
Dalmatinska 7, Telefon 2-90,
Mehanička radiona. Montaža automobilske rasvjete svih sustava. Montaža magneta. Svi popravci automobilske elektrike. Akumulatori za rasvjetu, pogon za autorasvjetu, za radio-telefoniju, za sve posebne svrhe. Popravci akumulatora. Postaja za punjenje.

STJENICE
radikalno uništi i za potpuni uspjeh — jamči
„WERTHEIM“
Zavod za tamanjenje gamadi
Marovska 16. — Telefon 26-45.
gdje je i prodaja svih vrsti sredstava proti gamadi.

Zdravlje je pola bogatstva

Prvi je uvjet za duševni i tjelesni rad, a napose za uspjeh u životu tjelesno zdravlje. — Ne mučite svoje tijelo jakim potresom stupajući na tvrdim kožnim petama. Nosite i VI PALMA KAUCUK PETE I POTPLATE. Nikada više ne ćete napustiti ugodnosti što ih osjećate kod elastičnog hoda. Palma kaučuk pete i potplate su trajniji, a ipak je finiji od kože.

TEHNIČKI BUREAU „TEBIN“

Telef. 27-04 - ZAGREB - Preradovićeve 18

Stock MICHELIN autoguma. — VARTA-TUDOR akumulatori. EISEMANN dijelovi. — Zavod za vulkaniziranje guma. — Autopribor i autopotrebštine. — Punjenje i popravak akumulatora. — Benzin i ulje.

Jogurt

predusreće i liječi poglavito okrećenje žila, bolesti želuca i crijeva, bubrega, jetara, žuči i mjehura, slabokrvnosti, bljedicu, bezsanicu, nervoznost lošu probavu, sladornu bolest i t. d.

Za sušićave je JOGURT vrlo krepka hrana. — Osobito povoljno djeluje JOGURT kao hrana za djecu, jer ju osvježuje, okrepljuje i jača te pospešuje njihov razvitak.

Pazite na naš zaštitni znak!

Naš JOGURT dostavljamo u kuću počevši jednom bočicom. — Naručbe:

JAJEKS, Zagreb, Jelačićev trg 28.

Dvorište desno, II. kat, telefon 16-05.

IGLA

Zavod za ažur i plisee. Vezenje odijela. Sve vrsti bijelog a rublja rukom i na specijalnim strojevima. Vezenje monograma rukom i strojem, vezenje sa perlama. — Rupice strojem. — Sportski znakovi i zastave. — Gumbi i preris. Preradovićeve 33.

Špedicija „Tranzit“ ZAGREB

Ilica 45. Tel. 18-03. Prevozi. — Selidbe pokućvenim kolima. — Carinjenje. Uskladištenje.

Weck

boce za ukuhavanje voća su najbolje. Dobiju se kod Staklana R. Pasarić Ilica br. 37. Telefon 16-13.

Željezne krevete

i ostalo željezno pokućstvo izrađuje najsolidnije „ZMAJ“ D. D. ZAGREB Petrinjska ul. 3 Tražite cjenik!

Čisti stan

od stjenica i druge gamadi imat ćete samo onda ako nazovete

ARTES LABORATORIJ

Zagreb, Petrinjska 3. Tel 19-97. Podružnica Osijek, Županijska ul. 42. gdje se u dućanu primaju narudžbe i vrši prodaja sredstava protiv gamadi.

Najljepši dar za BARMICVO —

Fotografirati može svaki jer dobije za 220.- Din. cijelu opremu i to

- 1 fotografski aparat velič. 4 1/2 x 6 cm,
- 1 rubin crvenu svjetiljku za tamnu izbu,
- 12 fotografskih ploča veličina 4 x 6 cm,
- 10 svjetlo osjetljivih papira vel. 9 x 12,
- 1 razvijlač za razvijanje ploča i slika,
- 1 fiksirna sol za fiksiranje ploča i slika,
- 1 zlatnu kupku za fiksiranje slika,
- 1 ramu za kopiranje slika,
- 2 zdjelice za ispiranje ploča i slika,
- 1 knjigu sa uputom za fotografirati.

Isto u veličini 9 x 12 cm sa original Verox-kamerom i stativom samo D. 700.—

FOTOREKORD Zagreb, Ilica 22.

MIRKO ŠČETINEC, ZAGREB

Jelačićev trg Duga ulica 2 Telefon 4-23. Specijalitet rezanje bubikopfa. Češljaronica za gospodu i gospodje. Prodaja parfumnih i toaletnih predmeta francuskog porijetla i svih vrsti vlijasuljarstva.

Restoracija

„Nova Amerika“

Trenkova ulica br. 3.

Dolje sa cijenama. Od danas unaprijed snižene cijene za sve poštovane goste abonoma po karti Din. 700.— svaki dan tijesto. Obični abonoma samo Din. 550.— svaki dan pečene i salata ili varivo; dva puta nedjeljno tijesto. Ako želite dobiti solidnu koštu izvolite se osvjedočiti. Preporuča se poznati Jakov Prkić, vlasnik

Krznarija M. Radočaj Gundulićeva ulica br. 8.

Preuzima svu krznu robu na moderniziranje, popravljane mantela, jackena, boja, škkih kaputa itd. Osim toga uvijek na skladištu: svakovrsne tu- i inostrane kože, najviše vrsti. Preuzima strojenje i bojadisanje maće kože. Preko ljeta preuzimaju se i u pohranu.

Strogo

Mesnica Al. Feliks Petrinjska 6.

Original Rex i Utrefon

i aparati za kuhanje Hotelsko posudje i obaždanje staklena roba. Prvoklasni kristalni Staklana Franz Zagreb, Jelačićev trg br. 3. Telefon 22-42

RESTAURANT GRADSKI PODRUM JELAČIČEV TRG

Palača gradske štedionice. Najelegantrija restoracija grada Zagreba, nomirana dobra kuhinja, prvorsredna maća i strana vina. Vpt. — Dnevni koncerti. — Cijene najumjerene

Oglašuj

„Židov

Bukova drva kao i svih vrsti ugljena nudjamo uz jeftinu cijenu i solidnu podvorbu Leo Kolarić r g. drva i ugljena Zagreb, Paromlinska c. 8. Telefon 24-54.

Ateller steznika — Zavod za plisiranje i ažuriranje

Ema Buxbaum Bregovita ulica 1.

preporuča: steznike po mjeri iz najboljeg francuskog materijala. — Veliki izbor gotovih steznika, trbušnih pojasa i prslučica. Čišćenje i moderniziranje uz umjerene cijene. Izradnja i uendlanje u rublje, zastore i haljine.

Zahtijevajte čajni maslac

„MIRA“

dobiva se u svim delicatessan radnjama. Dnevno svježe skladišteno nalazi se Preradovićeve ul. 20. Telefon 16-05

L. PIEROTTIA nasljednici Zagreb, Kukovićeve ul. 23. NADGROBNI SPOMENICI

Tvornica umjetničkog pokućstva

BOTHE i EHRMAN D. D. ZAGREB

Tvornica:

Zagreb, Savska cesta broj 25. Telefon broj 14 i 19-99.

Prodavaona:

Zagreb, Ilica 38. ulaz Mesnička ul. Telefon broj 17-76.

Podružnica:

Beograd. Kralja Petra ulica 20.

Komisijona skladišta:

Braća Stožir k. d., Bjelovar, Lavoslav Dukelić, Gospić,

Depolo i Stipčić, Sušak, Janković i Grujić, Niš,

bazar Bitanasijević i Kompanija Skoplje Josip Rijavić, Split.

— Proizvadjia: pokućstvo svih vrsti i slogova, kompletni uređaj za stanove, banke, hotele, kavane i restoracije. —

SKLADIŠTE TAPETA I KOŽNIH GARNITURA.